

ÚJ

KÖZNEVELÉS

2023. OKTÓBER | 79. ÉVF. 8. SZÁM

MÉRÉS-ÉRTÉKELÉS

OKTATÁSI
HIVATAL

PPKE BTK Intro

A PPKE BTK országos középiskolai versenye
11-12. osztályos tanulók számára

verseny regisztráció

PÁZMÁNY BÖLCSESZ TANULMÁNYI VERSENY

Regisztrálj be! Légy kreatív! Nyerd meg!

1.

Válassz a négy tantárgy közül!

[Ha szereted a kihívásokat, több tárgyból is indulhatsz egyszerre!]

3.

Oldd meg, és küldd vissza időre
a két online forduló feladatait!

2.

Töltsd ki a jelentkezési lapot!

Jelentkezési határidő: 2023. október 16.

4.

Juss be a döntőbe, és nyerd meg
a magas pénzjutalmak egyikét:

2. díj:
100.000 Ft

1. díj:
150.000 Ft

3. díj:
75.000 Ft

További információk: btk.ppke.hu/intro, csorba.erika@btk.ppke.hu

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

PÁZMÁNY
Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészeti és Társadalomtudományi Kar

Nemzeti
Tehetség Program

Kompetensnek lenni jó

Szöveg: **Indri Dániel Janisz** főszerkesztő | Fotó: Dömölky Dániel

Általános iskolás koromban osztálytársaimmal együtt sokáig nem értettük, mi értelme lehet úgy megírni egy „dolgozatot”, hogy arra nem kapunk érdemjegyet. Hogyan szerzünk így visszajelzést a teljesítményünkről? Miért van erre szükség egyáltalán? Ráadásul olyan kérdésekre kellett választ adni, amik kicsit különböztek a megszokottaktól, mintha nem is azt kérdeznék, amit tanultunk. Később persze megértettem, hogy a kompetenciamérés mennyire elengedhetetlen eszköze annak, hogy egy globális képet kaphassunk arról, milyen mértékben tudjuk hasznosítani azokat az ismereteket gyakorlati példákon keresztül, amiket az iskolában megtanultunk.

Ezen gondolat mentén ebben a hónapban a hazai mérés-értékelés rendszerét mutatjuk be. Évtizedek óta tanulmányozhatjuk a magyar diákok teljesítményét az országos kompetenciamérésnek köszönhetően, mely az elmúlt időszakban jelentős változáson esett át. Immáron elektronikusan lehet kitölteni, illetve több műveltségterülettel is bővült a mérés. A részletekről *Fási Andrea*, az Oktatási Hivatal osztályvezetője beszélt lapunknak. Természetesen az is nélkülözhetetlen, hogy ne csupán hazai viszonylatban rendelkezünk összehasonlítható adatokkal a mérésekről. Ezért fontosak az olyan nemzetközi mérések, mint a PISA-, a TIMSS- vagy a PIRLS-mérés, amelyekről az Oktatási Hivatal nemzetközi mérésekkel foglalkozó munkatársait kérdeztük.

Habár másfajta kompetenciát mér, mégis nagy segítség lehet a pályaválasztás során az a Pályaorientációs Mérő- és Támogatóeszköz, mely már eddig is több tízezer érdeklődő pályaválasztását segítette elő, hogy megtalálják a számukra fontos szakmát vagy foglalkozást; a mérőeszköz működéséről *Ütőné dr. Visi Judit* szakmai vezetőt kérdeztük. Egy másik portál a tehetséges gyerekek azonosításában segíti a pedagógusok munkáját. A TehetségKapu felület használatában rejlő lehetőségekről *Dugasz János*, az Oktatási Hivatal főosztályvezetője mesélt lapunknak.

Érettségi változások rovatunkban a közigazgatási alapismeretek tantárgy érettségi változásait, míg *Van új a NAT alatt* rovatunkban a megújult nemzetiségi taneszközt mutatjuk be. *Oktatás-nevelés* rovatunkban *Martin Jánosné* magyar-történelem szakos tanár a sakk képességfejlesztő hatásairól értekezik, *Tapolczai-Zsuráfszky Lillával*, a Bartók és a tücsöklagzi című gyermekkönyv szerzőjével pedig arról beszélgettünk, miért fontos, hogy a gyerekek megismerjék a magyar népi kultúrát, népdalokat hallgassanak, régi hangszerekkel találkozzanak. *Innovatív pedagógia* című rovatunkban a Hriszto Botev Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola KID-programját ismerhetik meg, ahol egy egész program épült arra, hogy a gyerekek erősségeire alapozva fejlesszék a gyengeségeiket.

Lélekbúvár rovatunkban annak jártunk utána, hogy mennyiben befolyásolják a fiatalok személyiségfejlődését az influenszerek; erről *Szabó-Balogh Virág* klinikai gyermek- és ifjúsági szakpszichológust kérdeztük.

Spori! című rovatunkban az olimpiai bajnok *Ekler Luca* paraatlétát ismerhetik meg, akivel motivációjáról, eddigi sikereiről, s jövőbeli terveiről beszélgettünk.

Cikkeinkhez jó olvasást kívánok!

Új Köznevelés magazin

Alapító:

Emberi Erőforrások Minisztériuma

Kiadó:

Oktatási Hivatal (OH)

Felelős kiadó:

Brassói Sándor, az Oktatási Hivatal elnöke

Felelős szerkesztő:

Kamp Alfréd fősztályvezető

Főszerkesztő:

Indri Dániel Janisz

Szerkesztő:

Karkó Ádám, Vágóné Ugró Szilvia

Szerkesztőbizottsági tagok:

Kaposi József, Ötvös Zoltán, Sipos Imre

Olvasószerkesztő:

Gyimesné Szekeres Ágnes

Tördelőszerkesztő:

Pattantyus Gergely

Hirdetés: kozneveles@oh.gov.hu

Cikkeket az alábbi e-mail-címre várunk:

kozneveles@oh.gov.hu

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Meg nem rendelt cikkekért nem áll módunkban honoráriumot fizetni.

SZERKESZTŐSÉG:

Cím: 1074 Budapest, Rákóczi út 70-72.

E-mail: kozneveles@oh.gov.hu

Honlap: folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles

Layout-tervek: Salt Communications Kft.

Fotók: Shutterstock.com

Címdoldal fotó: SpeedKingz /Shutterstock.com

HU ISSN 2939-6050 (Online)

HU ISSN 2064-0625 (Nyomtatott)

[megj.: 2013-2021]

Terjedelem: 3 ív

Tartalom

BEKÖSZÖNTŐ

- 1 Indri Dániel Janisz: Kompetensnek lenni jó

AKTUÁLIS

- 3 A történelemtanítás csataterai: a tankönyvek – beszámoló a MCC és a CCE konferenciájáról
- 4 Drámatanári szakmai nap a Kristály Színtéren
- 5 Magyarország rendezte meg a 35. Nemzetközi Informatikai Diákolimpiát
- 6 A diákok számára kialakított filmélmény – beszámoló a Budapesti Klasszikus Film Maratonról

OKTATÁS-NEVELÉS

- 8 VAN ÚJ A NAT ALATT
Megújult nemzetiségi taneszközök
- 10 **Martin Jánosné:** Képességfejlesztő sakk
- 16 ÉRETTSÉGI VÁLTOZÁSOK > Közigazgatási ismeretek
- 18 „A magyar népi kultúra időtálló, csak nem mindegy, hogyan közelítünk hozzá” – interjú **Tapolczai-Zsuráfszky Lillával**, a Bartók és a tücsökklagyi című gyermekkönyv szerzőjével
- 21 INNOVATÍV PEDAGÓGIA
Így lett egy pályázatból egy egész osztály programja – KID-program Veszprémben
- 24 LÉLEKBÚVÁR
Az influenzaszerek is befolyásolják a kamaszok személyiségfejlődését – interjú **Szabó-Balogh Virág** klinikai gyermek- és ifjúsági szakpszichológussal

A HÓNAP TÉMÁJA: MÉRÉS-ÉRTÉKELÉS

- 28 Teljesítmények a nemzetközi mérések során
- 31 A személyre szabott oktatás startvonalán – interjú **Fási Andreával**, a Köznevelési Mérés Értékelési Osztály osztályvezetőjével az országos kompetenciamérésről
- 34 Láss előre: pályaeorientációs lehetőség az Oktatási Hivatal jóvoltából – interjú **Útóné dr. Visi Judittal**, a Pályaeorientációs Mérő- és Támogatóeszközt Kifejlesztő projekt korábbi szakmai vezetőjével
- 37 Bemutatkozik a TehetségKapu – interjú **Dugasz Jánossal**, az Oktatási Hivatal fősztályvezetőjével

A MI VILÁGUNK

- 40 SPORI!
„Nemcsak az épületeket kellene akadálymentesíteni, de az emberek gondolkodását is meg kell változtatnunk” – riportbeszélgetés **Ekler Luca** paraatlétaival
- 43 Évfordulók
- 44 Kulturális ajánló
- 46 Iránytű
- 48 Pályázatok

A történelemtanítás csataterai: a tankönyvek

Beszámoló a MCC és a CCE konferenciájáról

Szöveg: **Máté András**, történelem–angol tanárjelölt hallgató (Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Vitéz János Tanárképző Központ), gyakornok (MCC Tanuláskutató Intézet)

Június 14-én tartották az MCC Tas vezér utcai épületében a Tanuláskutató Intézet szervezésében *A történelemtanítás csataterai: tankönyvek* című pódiumbeszélgetést, melyen *Dr. Nánay Mihály* földrajz–történelem szakos tanár, az Oktatási Hivatal tananyagfejlesztő, tankönyvíró és szakértő munkatársa, a Történelemoktatók Szakmai Egyesületének elnöke, valamint *Dr. Kovács Örs* francia–történelem szakos pedagógus, az MCC vezető oktatója, a Történelemoktatók Szakmai Egyesületének gimnáziumi tagozatvezetője, a Szent Imre Katolikus Tankönyvcsalád történelemtankönyveinek főszerkesztője vett részt *Fodor Richárd*, a Tanuláskutató Intézet kutatásvezetőjének moderálása mellett. A beszélgetés célja a közbeszéd figyelmét gyakran felkeltő történelemtankönyvek fejlesztési és szerkesztési folyamatának, valamint a tankönyv szerepének, a történelemtanítás céljának, megközelítéseinek értékelése volt.

A beszélgetés elején Nánay Mihály elmondta, a tankönyvek sokcélú dokumentumok, amelyek elsődleges feladata az iskolai és tanórai munka segítése, azokhoz kell támpontot nyújtaniuk. Ezen túl azonban komoly külső érdeklődés mutatkozik irántuk, amihez kapcsolódóan hangsúlyozta, hogy Magyarországon unikális módon bárki egy kattintással elérheti a tankönyveket az interneten és véleményt alkothat róluk. A tankönyvek fontosak abból a szempontból is, hogy általuk tudható meg, egy közösség mit gondol magáról. Kovács Örs ezt kiegészítve hozzátette, hogy a tankönyvek közkeletűek, melyek formálják a képünket a múltról, jelenről és a jövőről is, de elsősorban a tanár játssza a főszerepet, őt, illetve a diákot segítik az ismeretek feldolgozásában.

Kitértek a tankönyvírás és -szerkesztés nehézségeire is. Kovács és a katolikus tankönyvsorozat szerkesztőcsapata speciális helyzetben voltak, hiszen a nulláról kezdhettek neki egy új történelemtankönyv-sorozat megírásának. A könyveket külső befolyás nélkül készíthették, csupán az olyan állami szabályozóknak kellett megfelelniük, mint a NAT és a kerettanterv. A 2018-ban indult tankönyvírás első fázisát alkotásként jellemezte, ami után következett a „favágás”, a tananyag csökkentése, mert az időközben módosult alaptantervhez és kerettantervhez kellett igazodnia a készülő taneszközöknek. Nánay az Oktatási Hivatalban zajló tankönyvfejlesztési folyamatot Szkülák és Kharübdiszek közötti egyensúlyhoz hasonlította. A tankönyvjegyzéken szereplő „A” és „B” sorozat egy-egy korábbi tankönyvcsalád adaptált és frissített verziója. Nánay egyrészt a szerkesztési szakasz módosításait, másrészt a történész szakma – az ő más műveltségtenderdjükből adódó – kifogásait hozta fel nehezítő körülményként.

„Minden tankönyvben van érték” – mondta Kovács, mikor arról beszélt, hogy milyen elemeket vettek át a korábban megjelent tankönyvekből, például a forrásközpontú szemléletet, vagy a kitekintő részeket. Nánay és csapata is egy meglévő tipográfia mentén dolgoztak, de kiemelte, igyekeztek „ipari vakságukból” kitekinteni, és újabb elemekkel gazdagítani a tankönyveket.

Az újdonságok között említették, hogy egyes témák az új tankönyvekben tematikus szerkesztésben szerepelnek a korábbi kronologikus megközelítés helyett, amit jó ötletnek tartanak. A párhuzamos történeti nézőpontok kapcsán Kovács hangsúlyozta, hogy a tankönyvek ezekre nem igazán alkalmasak, a történész szakmának kell vitákat folytatnia, a diákoknak nincs szükségük ilyen mélységekre a tanórán, tekintve, hogy csupán kis százaléuk fog ezekkel később foglalkozni. Egyes témáknál le lehet írni, hogy nem tudunk eleget, lehet feltételezéseket megosztani, de állásfoglalás nélkül. Kiegészítésként Nánay kifejtette, hogy fontos és szükséges a sok szempontúság, bizonyos vitás kérdéseknél olykor „alkalmazott történelmet” tanítunk, ahol inkább az érvelés tanításán van hangsúly, mintsem a vita eldöntésén, például egy Széchenyi–Kossuth vita esetében.

A digitális tananyagokra kitérve felmerült, hogy a Nemzeti Köznevelési Portálon vagy a Katolikus Digitális Tananyagtáron fellelhető tankönyvek már többek, mint egyszerű pdf-ek, interaktív feladatok is tartoznak hozzájuk. Nánay hangsúlyozta, hogy a korábbi időkhöz képest ma már a bőség zavarával állnak szemben a tanárok, akiknek feladata a tananyagok válogatása. Kiemelte azonban, hogy a diákok vizsgákra való felkészülésében még mindig a papíralapú könyvek jelennek meg elsősorban, az interneten való tanulás pedig sokszor figyelemelterelő is lehet. Kovács szerint, mivel tankönyvek már szinte meg sem jelennek digitális felület nélkül, ki kell használni azokat a tananyagfejlesztés során.

Mindketten úgy vélekedtek, hogy ha minden kötöttségtől mentesen lehetne tankönyveket készíteniük, akkor nagyobb hangsúlyt fektetnének a terepen folytatott vizsgálódásra, például Nemzeti Emlékhelyek látogatására, amivel a tananyagot is jobban érthetővé lehet tenni, valamint könnyebben átadható lenne, hogy miért is tanítunk történelmet. Arra a nézői felvetésre, hogy interdiszciplinárisan mennyire valósítható meg a történelemtanítás, Kovács Franciaországot hozta példaként, ahol a történelmet a földrajzzal közösen oktatják. Az esemény végén Nánay is megerősítette, hogy támogatja a jelenség alapú történelemoktatást, amely szerinte autentikusabb módon közelíti meg a tanítást.

Drámatanári szakmai nap a Kristály Színtéren

Szöveg: **Bliszkó Bianka** | Fotó: Szabó Celesztina

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem dráma- és színházismeret tanár szakjának hallgatói 2023. június 1-jén nagy sikerű szakmai napot tartott a margitszigeti Kristály Színtéren. A 2020 óta folyó képzés hallgatói és oktatói egész napos színes programokon vehettek részt, megismerhették a képzés során megszerzhető tudást, képességeket. A drámatanári képzés ezer arcát demonstrálva bemutattak színpadi mozgásgyakorlatot, dramaturgikus zenei gyakorlatot, színházi nevelési előadást, színházpedagógiai foglalkozást és a hallgatók által írt, dramaturgizált és rendezett számos jelenetet is. Összesen tizenegy közös produkcióban csillogtathatták meg tehetségüket a jövő drámatanárai.

Magyarország rendezte meg a 35. Nemzetközi Informatikai Diákolimpiát

Magyarország rendezte meg a világ legnagyobb presztízsű diák versenyprogramozási eseményét, a 35. Nemzetközi Informatikai Diákolimpiát. 350 kivételes tehetségű diákinformatikus versengett Szegeden. A magyar versenyzők például szerepeltek, egy ezüst- és öt bronzérmét, valamint két dicséretet szereztek a megmérettetésen.

A nemzetközi informatikai oktatás és tehetséggondozás egyik legfontosabb eseménye a meghívott országok középiskolás korosztályú diákjai számára 1989 óta megrendezett Nemzetközi Informatikai Diákolimpia, vagyis az International Olympiad in Informatics (IOI). Az IOI a nagy nemzetközi tudományos olimpiák egyike, és a világ egyik legrangosabb informatikai versenye.

Neumann János születésének 120. évfordulója évében ismét Magyarország nyerte el annak a jogát, hogy megszervezze a 35. Nemzetközi Informatikai Diákolimpiát, ezzel méltó részét képezve a Neumann János Nonprofit Közhasznú Kft. szervezésében megvalósuló, Neumann Jánosra emlékező ünnepségsorozatnak (Neumann 2023).

Az idei verseny helyszíne a szegedi Pick Aréna volt, ahol közel 360 versenyző két versenynapon, naponként 5 órás versenyidőszakban mérhette össze tudását olyan feladatokban, mint a problémaelemzés, algoritmusok és adatszerkezetek tervezése, valamint a programozás és tesztelés.

Jól szerepeltek a magyar versenyzők

A versenyre 89 ország tehetséges fiataljai és delegációi érkeztek hazánkba. A legjobb eredményt *Tingcsinag Hszü (Tingqiang Xu)* érte el Kínából, a második a szintén kínai *Szejüan Cseng (Siyuan Cheng)* lett, a harmadik helyezést a lengyel *Antoni Buraczewski* szerezte meg.

A magyar versenyzők is például szerepeltek a megmérettetésen. *Tarján Bernát*, a Békásmegyeri Veres Péter Gimnázium diákja érte el a legjobb eredményt, aki pontszámai alapján ezüstérmét szerzett. Öt magyar fiatal pedig bronzérmét szerzett az IOI2023-on:

- *Molnár István Ádám* (Földes Ferenc Gimnázium, Miskolc),
- *Máté Lőrinc* (Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium, Budapest),
- *Fülöp Máté* (Békásmegyeri Veres Péter Gimnázium),
- *Németh Márton Tamás* (Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium, Budapest)
- *Németh Marcell* (ELTE Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium, Szombathely)

Rajtuk kívül *Vámosi Bendegúz* (Péter Fazekas Mihály Gimnázium, Debrecen) és *Czanik Pál* (Fazekas Mihály

Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium, Budapest) is jól szerepelt, teljesítményüket dicsérettel illette a zsűri.

„Az informatika egy olyan terület, amely nemcsak technológiai forradalmat hozott, hanem az emberiség mindennapi életét is alapvetően átalakította. Egy olyan korban élünk, amikor a világ minden szegletében az információ és az adatok hatalma formálja a társadalmat és a gazdaságot. Éppen ezért azok a fiatal elmék, akik itt állnak előttünk, nemcsak kódokat és algoritmusokat fejlesztenek, hanem az emberiség jövőjét is formálják” – köszöntötte *Fábián Gergely*, a Gazdaságfejlesztési Minisztérium iparpolitikáért és technológiáért felelős államtitkára a versenyzőket az IOI2023 záró ceremóniáján.

Fókuszban a tehetséggondozás

A verseny hete során az informatikus tehetségek és a szervezők felbecsülhetetlen szakmai kapcsolatokra és élményekre tehetek szert. A csapatvezetők megosztották a tehetséggondozásban szerzett tudásukat és jó gyakorlataikat, és 89 ország diplomáciai delegációi ismerhették meg egymást, valamint a magyar kultúrát és tudományt.

A Nemzetközi Informatikai Diákolimpiát több kiemelt szakmai-tudományos és közönségrendezvény is kísérte, amely lehetővé tette, hogy az érdeklődők szélesebb

körben kapcsolódjanak a tehetséggondozás, az oktatás és a digitális kompetenciák témáihoz.

A pedagógusok és oktatási szakemberek mellett minden érdeklődőnek szólt az **EdTech Summit Hungary – Magyar Oktatástechnológiai Konferencia és Kiállítás**, melyet szeptember 2-án, a Mathias Corvinus Collegium Tas vezér utcai képzési központjában rendeztek meg. A szegedi **Knowledge Fair** konferencián a fiatalok a munkaerőpiaci érvényesülésről hallgathattak meg előadásokat. Az **IOI Tudományos Konferencia** pedig a rendezvényen részt vevő kísérők, csapatvezetők és szakmai partnerek szakmai fóruma volt, mely ebben az évben a felelős internethasználattal és a digitális gyermekvédelem témáival foglalkozott.

A 35. Nemzetközi Informatikai Diákolimpiát a Gazdaságfejlesztési Minisztérium szakmai vezetésével és támogatásával a Neumann János Nonprofit Közhasznú Kft., a Szegedi Tudományegyetem és a TechEd Hungary Zrt. szervezte.

A diákok számára kialakított filmélmény

Az 1957-ben alapított, 1992 óta közgyűjteményként működő magyar filmarchívum feladata a nemzeti filmvagyon és a hozzá kapcsolódó valamennyi dokumentáció őrzése, állagmegóvása, kutatása, restaurálása és közzététele. A Filmarchívum szolgáltatásait és tartalmának közzétételét elsősorban az általa készített és folyamatosan fejlesztett dokumentáció alapján, 2017 óta a Nemzeti Filmintézet (NFI) igazgatóságaként végzi tevékenységét. 2023. szeptember 12–17. között szervezte meg az NFI a Budapesti Klasszikus Film Maratont. A vetítéseket a Francia Intézetben, a Toldi moziban és az Uránia Nemzeti Filmszínházban lehetett megtekinteni.

Szöveg: Karkó Ádám

Budapesti Klasszikus Film Maraton

A Nemzeti Filmintézet minden évben megrendezi a restaurált klasszikusok és filmtörténeti gyöngyszemek nemzetközi fesztiválját, a Budapesti Klasszikus Film Maratont. A fesztivál szeptemberben a jól bevált helyszíneken, az Uránia Nemzeti Filmszínházban, a Toldi moziban és a Francia Intézetben várta a látogatókat, de nem maradhattak el az ingyenes szabadtéri vetítések sem a Bazilika előtt a Szent István téren. A rendezvényt változatos szakmai programok, kerekasztal-beszélgetések kísérték, valamint több restaurálási premier és filmtörténettel foglalkozó alkotás bemutatójára is itt került sor.

A kísérőprogramok között megrendezték a Budapesti Classics Lab konferenciát, ahol hazai és nemzetközi szakemberek mutatták be a filmtörténet izgalmas fejezeit és a legújabb filmarchívumi felfedezéseket. A fesztivál népszerű oktatási programjának keretében diákvetítések, beszélgetések, játszóház várta a fiatalokat.

Válogatás a filmek közül

A teljesség igénye nélkül összegyűjtöttünk néhány filmet, amelyeket az alábbi listából válogattunk: <https://nfi.hu/budapesti-klasszikus-film-maraton-2023/vetitesek-2023/filmek-2023>

Ördögi találmány

A filmet *Karel Zeman* rendezte, az első vetítésre 1958-ban került sor. Ez a film nem kevés ideig a legsikeresebb cseh film volt. Nem egy konkrét regény megjelenítése, hanem mintha minden *Verne*-álmé lenne egyben, de a legnagyobb része *Jules Verne A francia zászló* című regényéből származtatható. Különleges gépek és repülő szerkezetek vonulnak fel benne, a képek ihletője legalább annyira a *Verne*-könyveket illusztráló *Rouï* és *Pannemaker* vagy *Benett*, mint a film kezdetének bűvésze, akinél a film ugyanúgy egy varázsdoboz, mint *Zemannál: Georges Méliès*. Ez az élő szereplőket az animációval ötvöző film, fantasztikus szörnyeivel, rajzolt háttereivel, újrafelfedezésre vár.

A nagy ábránd

A nagy ábránd című filmet *Jean Renoir* rendezte, és 1937-ben mutatták be először. *Maréchal* és *Boëldieu*, a francia hadsereg tisztjei német fogságba esnek az első világháborúban. Az ellenséges oldalon álló *von Rauffenstein* kapitány kiemelt tisztelettel bánik velük. *Jean Renoir* a második világháború előestéjén forgatta ezt a mélyen humanista, az emberi szolidaritás mellett hitet tevő alkotását, melyet máig a világ legjobb filmjei között tartanak számon. Egy háborús film, amely nem a háborúról, hanem a csüggedni nem hajlandó, derűs hétköznapi emberekről szól, egy olyan korban, amikor a kölcsönös tisztelet még mindennél fontosabb volt.

Mackó úr kalandjai

A film *Deésy Alfréd* rendezésében jelent meg, 1920-ban. *Cia* és *Tommy*, két bájos rosszcsont leleményesen segítik az ellenszenves kérővel eljegyzett nővérüket, hogy találkozhasson az igazi szerelmével. Este *Cia* álmában életre kel *Mackó* úr, aki számos örült kalandba keveredik a fővárosban és a Balatonnál. A filmet 1921-es bemutatójukor felnőtteknek és gyermekeknek szóló meseként hirdették, de a *Sebők Zsigmond* népszerű mesefiguráját főszerepbe helyező alkotás ma elsősorban szurreális képeivel ragadja meg a figyelmet. Ez a több mint száz éve készült film csak töredékben maradt fenn, de a filmtörténeti csemegék és a bizarr fantasztiikum kedvelőinek így is kötelező darab. Ráadásul *Mackó úr kalandjainak* hátterében a száz évvel ezelőtti Budapest is megcsodálható.

Megújult nemzetiségi taneszközök

2018 előtt a nemzetiségi taneszközök nagyon hiányosan fedték le a tantervi anyagokat, azaz minden nemzetiség esetén igen sok évfolyam számos tantárgyában egyáltalán nem volt taneszköz, vagy ha létezett is, nagyon régi, nemegyszer több évtizedes anyagok voltak a tankönyvjegyzéken. Az új fejlesztések során elsőrendű cél az esélyegyenlőség biztosítása volt: olyan tananyagok, taneszközök készítése a nemzetiségi iskolák számára, amelyek tartalmukban a hatályos kerettantervekhez igazodnak és megjelenésükben is korszerűek. Egy nemrég zárult európai uniós projekt keretében a szlovák, horvát, szerb, román, német és bolgár nemzetiségek számára készültek ilyen taneszközök, tananyagok, melyeket ezúton mutatunk be röviden.

Szöveg: **Kóródi Bence** | Összeállította: **Karkó Ádám**

■ Szlovák taneszközök

A projekt keretében összesen 28 új taneszköz született a fejlesztések során, amelyek közül az összes elkészült taneszköz felkerült a tankönyvjegyzékre is (tankonyvkatalogus.hu). Alsó tagozaton elkészültek a 3. és 4. évfolyamra az olvasókönyvek, valamint az azokhoz kapcsolódó munkafüzetek. Ugyanakkor felső tagozaton, azaz a 7. és 8. évfolyamon már elérhetőek a nyelvtan-, az irodalom-, valamint a kommunikáció-tankönyvek, illetve az azokhoz kapcsolódó munkafüzetek is. A gimnáziumba járó 9. és 10. évfolyamos diákok pedig kézbe vehetik a szlovák nyelvtankönyvet és munkafüzetet, továbbá a testnevelés tantárgyból érettségiző diákok számára elérhetővé vált a *Testnevelés érettségi feladatgyűjtemény* című könyv. A fejlesztések során megtörtént a meglévő 23 taneszköz aktualizálása, azaz a hatályos kerettantervi megfeleltetéssel való akkreditálás. Így összesen 51 akkreditált címet találunk a tankönyvjegyzékben a szlovák nemzetiségi taneszközöknél.

■ Horvát taneszközök

A projekt keretében összesen 23 új taneszköz született a fejlesztések során, amelyek közül az összes elkészült taneszköz felkerült a tankönyvjegyzékre is. Alsó tagozaton eddig nem történtek meg a fejlesztések, viszont felső tagozaton már elérhető a horvát irodalomtankönyv az 5. és 6. évfolyamon, továbbá a horvát történelemtankönyv és munkafüzet az 5–8. évfolyamokon. A gimnáziumi diákok számára elkészült az új nyelvtankönyv és munkafüzet a 9–12. évfolyamokon. A fejlesztések során megtörtént a meglévő 9 taneszköz aktualizálása, azaz a hatályos kerettantervi megfeleltetéssel való akkreditálás. Összesen tehát 32 akkreditált címet találunk a tankönyvjegyzékben a horvát nemzetiségi taneszközöknél.

■ Szerb taneszközök

A projekt keretében összesen 67 új taneszköz született a fejlesztések során, amelyek közül az összes elkészült taneszköz felkerült a tankönyvjegyzékre is. Alsó tagozaton az első évfolyam számára elkészült a teljes olvasókönyvcsalád. Továbbá elkészültek az énektankönyvek és munkafüzetek az 1–4. évfolyamokon. A teljes alsó tagozat számára elérhető a népismerettankönyv és a kapcsolódó munkafüzet. Ugyanez a helyzet a matematika-tankönyvekkel és munkafüzetekkel, illetve a környezetismeret-tankönyvekkel és munkafüzetekkel. A felső tagozat számára elkészültek az 5. és 6. évfolyamos énektankönyvek és munkafüzetek. A teljes felső tagozat (5–8. évfolyam) számára elkészültek a történelem- és matematika-tankönyvek, valamint az azokhoz kapcsolódó munkafüzetek. A gimnáziumi tanulók (9–12. évfolyam) számára pedig elérhetőek a nyelvtankönyvek és a hozzájuk kapcsolódó munkafüzetek. A fejlesztések során megtörtént a meglévő 13 taneszköz aktualizálása, azaz a hatályos kerettantervi megfeleltetéssel való akkreditálás. Így összesen 80 akkreditált címet találunk a tankönyvjegyzékben a szerb nemzetiségi taneszközöknél.

■ Román taneszközök

A projekt keretében összesen 12 új taneszköz született a fejlesztések során, amelyek közül az összes elkészült taneszköz felkerült a tankönyvjegyzékre is. Az alsó tagozaton történt fejlesztések közül kiemelendő az *Ábécéskönyv*, illetve a hozzá kapcsolódó munkafüzet, amelyek az 1. évfolyamon tanulók számára érhetőek el. Továbbá fontos fejlesztés volt a *Román olvasókönyv tankönyv* és munkafüzet, amiket az alsó tagozat 2–4. évfolyamain tanulók érnek el. Továbbá elkészült a *Román nyelv tankönyv és munkafüzet* a 2. és 3. évfolyamok

Nemzetiség	Új fejlesztés 2018–2020 EFOP	Akkreditált tételek összesen
Szlovák	28	51
Horvát	23	32
Szerb	67	80
Román	12	18
Német	15	33
Bolgár	8	8
Összesen	153	222

számára. A fejlesztések során megtörtént a meglévő 4 taneszköz aktualizálása, azaz a hatályos kerettantervi megfeleltetéssel való akkreditálás. Összesen tehát 16 akkreditált címet találunk a tankönyvjegyzékben a román nemzetiségi taneszközöknél.

■ Német taneszközök

A projekt keretében összesen 15 új taneszköz született a fejlesztések során, amelyek közül az összes elkészült taneszköz felkerült a tankönyvjegyzékre is. A teljes alsó tagozat számára elkészültek a népmeserettankönyvek, és az azokhoz kapcsolódó munkafüzetek. Ugyanakkor a felső tagozat 7. és 8. évfolyamain már elérhetőek a német nyelv-, irodalomtankönyvek és munkafüzetek; a népmeserettankönyv és munkafüzet elérhető az 5. és 6. évfolyamon tanulók számára, továbbá elkészült a felső tagozat 6. évfolyama számára a természettudomány-tankönyv és munkafüzet. A gimnáziumban tanulók számára elkészült a 10. évfolyamos földrajz munkafüzet, valamint a földrajzból érettségizők számára elérhető a földrajz érettségi feladatgyűjtemény (írásbeli, szóbeli). A fejlesztések során megtörtént a meglévő 18 taneszköz aktualizálása, azaz a hatályos kerettantervi megfeleltetéssel való akkreditálás. Így összesen 33 akkreditált címet találunk a tankönyvjegyzékben a német nemzetiségi taneszközöknél.

■ Bolgár taneszközök

A projekt keretében összesen 8 új taneszköz született a fejlesztések során, amelyek közül az összes elkészült taneszköz felkerült a tankönyvjegyzékre is. A fejlesztések csupán az alsó tagozaton történtek meg eddig, megjelent a bolgár nyelvtankönyv és munkafüzet a 2–4. évfolyamokon. Továbbá elérhető a népmeserettankönyv, valamint az ahhoz kapcsolódó munkafüzet a teljes alsó tagozaton. Összesen tehát 8 akkreditált címet találunk a tankönyvjegyzékben a bolgár nemzetiségi taneszközöknél.

Képességfejlesztő sakk

Szöveg: **Martin Jánosné**, magyar-történelem szakos tanár

„A sakk az értelem próbaköve.”
(Goethe)

Pár jó lépés, és győztes vagy. Pár jó lépés, és mester vagy!

A sakk oktatási eszközzé válik!

Tudományosan bizonyított a sakkjáték tanulásának, gyakorlásának kedvező hatása a gyerekek értelmi képességeinek fejlődésére, főként a megértés és a problémamegoldó gondolkodás fejlesztését lehet elérni általa. A gyerekek egész intellektuális fejlődésére kihat. Oktatási eszközként való alkalmazásának a fő célja a személyiségfejlesztés, a kritikai gondolkodás fejlesztése, a tehetséggondozás, s mindez intézményi keretek között, hetente egy alkalommal, választható tantárgyként beépítve az iskola helyi tantervébe.

A sakk olyan hatékony képességfejlesztő eszköz, amelyel az iskoláskor elején ki lehet alakítani a tudatos ismeretelsajátítás módját. A sakkot sokan kétszemélyes, kizárólag intelligenciára épülő kombinációs játékként ismerik. Hogyan lehet belőle egy osztálynyi kisdíák órai munkáját kitöltő, hatékony oktatási módszer?

Egy kis saktörténelem

A sakk ősidők óta ismert játék, indiai eredetű. Kína és Japán mellett egykor az arab területeken vált a legnépszerűbbé. A kereskedelmi utak kiépülése után egész Európa tőlük kapta ezt az azóta is magas szinten gyakorolt játékot. Az európai sakk korabeli fellegrára Spanyolország és Olaszország lett. Innen kerültek ki a legnagyobb mesterek. Magyar területen a sakkjáték Károly Róbert idején válhatott ismertté. Az első magyar sakkozó nő volt, mégpedig Mátyás király felesége, *Aragóniai Beatrix*. A neves sakkjátékosok sorába tartozott a magyarok közül a hivatásos sakkozók mellett *Benyovszky Móric, Széchenyi István, Erkel Ferenc, Nagy Lajos* író és még sokan mások.

Az első hivatalos világbajnokságot 1886-ban játszották. A magyarok közül a világbajnoki versenysorozatban a legtovább *Lékó Péter* jutott, aki 2004-ben a világbajnoki címért mérkőzött. A világbajnokjelöltek versenyébe (amely a világ legjobb 6–12 sakkozója részvételével zajlik) több magyar is bejutott: *Szabó László, Lilienthal Andor, Portisch Lajos, Benkő Pál, Ribli Zoltán, Adorján András, Sax Gyula, Polgár Judit*.

Polgár Judit a saktörténet legjobb női sakkozója. 12 éves korától 26 éven keresztül a felnőtt női világ-

ranglista 1. helyezettje volt. Az ő nevéhez fűződik a **Sakkpalota Képességfejlesztő Oktatási Program létrehozása. Gyermekkorának meghatározó része volt a sakk, hiszen nővéreivel édesapja pedagógiai kísérlete nyomán váltak sakktehetséggé. Polgár László** bebizonyította, hogy a gyermekek csúcsteljesítményekre képesek, ha korai életkortól (életkoruknak megfelelő módon) képzik őket egy speciális területen.

Polgár Judit olimpiai bajnok, nemzetközi sakknagymester, a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács kinevezett Magyar Tehetség Nagykövete létrehozott egy alapítványt. A **Polgár Judit Sakk Alapítvány (PJSA)** uniós nyilatkozattal is támogatva céljának tekinti a kreativitás és a tudásgazdagság fejlesztését, s úttörő szerepet vállal az oktatás és az élethosszig tartó tanulás, a sport, tehetséggondozás, képességfejlesztés és a társadalmi felzárkóztatás terén.

Polgár Judit saját gyermekeinek óvodájában kísérletezett először a módszerrel, s a tapasztalatok győzték meg arról, hogy ezt kell csinálnia. Így született meg a Sakkpalota oktatási program, amely a sportág megismertetése és megszerettetése mellett fejleszti a gyermekek logikai képességét, kreativitását, térlátását, előre gondolkodását. Mindezt játékosan. Van sakkszőnyeg, sakkpénz, sakkmondóka, sakkzene, sakkdominó, sakkkártya és sok más kiegészítő, amely színesebb teszi az oktatást. Polgár Judit egyedülálló, új módszertani programot dolgozott ki az általános képességfejlesztésre, a logikus és kreatív gondolkodás elősegítésére, a digitális korban fellépő gondolkodásfejlődési hiányságok pótlására. A Polgár Judit Sakk Alapítvány Magyarországon négy évfolyamra szóló képességfejlesztő sakk kerettantervet készített az általános iskolák alsó tagozata számára. A *Nemzeti Alaptantervben 2013-tól tantárgyként szereplő új tárgy a sakk*, alapszabályait és eszközrendszerét használva épül be a hagyományos tanterv alaptantárgyaiba. Lehetőség van az óraszám 10%-ával növelni az éves keretet a szabadon felhasználható órák terhére. A kerettanterv ajánlott óraszama heti 1, a tanítási-tanulási folyamatba építve. A program az általános képességfejlesztésre, a logikus és kreatív gondolkodás elősegítésére nyújt egyedülálló lehetőséget.

A Polgár Judit Sakk Alapítvány képzéseinek elsajátítják a pedagógusok, oktatók a módszer elemeit. A 2016-os év elején, már 450 PJSÁ képzett akkreditált pedagógus használta a Sakkpalota programot 200 iskolában. A **Sakkpalota Képességfejlesztő Oktatási Program** azért született meg, hogy segítse a gyerekeket abban, hogy komplexebben tudjanak gondolkodni – és ezt az élet minden területén kamatoztathassák. Taneszközként a tananyag átadását könnyíti meg. Módszerében lényeges szempont, hogy nem a sakkjáték, hanem a sakk mint szabályrendszer kerül be a tanításba.

Mire tanít a sakk? *Benjamin Franklin* szerint:

A sakk elővigyázatosságra tanít bennünket, arra, hogy a jövőre is figyeljünk egy kicsit, körültekintésre, vagyis arra, hogy az egész sakktáblát szem előtt tartsuk, óvatosságra, vagyis arra, hogy ne kapkodjunk el lépéseinket. Végül három igen fontos szabályra: ne csüggedjünk, ha pillanatnyilag rosszul állnak a dolgaink, reménykedjünk a dolgok jobbra fordulásában, s végül, legyünk továbbra is kitartóak a kiút keresésében.

A program kidolgozóinak és a kutatók szerint a sakk egy, a tanuló személyiségét komplexen fejlesztő stratégiai táblajáték. A sakk szabályainak tanulása közben a gyermeknek bővül:

- emlékezete,
- szókincse,
- megkülönbözteti a bábukat és nevet rendel melléjük,
- megismeri tulajdonságaikat: melyik hogyan léphet, hogyan üthet,
- megtanul síkban tájékozódni,

- megismeri a mátrixot: a sor és oszlop fogalmát,
- egyeztetni a bábuk helyét és értékét,
- a táblán történő tájékozódáshoz számokat és betűket rendel egymáshoz,
- elsajátítja a játékszabály rendszerét.

Összefoglalva a sakk fejlesztő hatásai:

- pontos és gyors információfeldolgozás
- mozgásos és vizuális élmény összekapcsolása
- elemző és átfogó gondolkodás
- következmények, összefüggések átlátása

A komplex kompetenciafejlesztést a tanítók, sakkoktatók a gyerekek egyéni képességeit figyelembe véve, differenciált, tevékenységközpontú foglalkozásokon végzik. A tananyag kiválasztását, a módszereket, a felhasználandó eszközöket, az óra teljes megtervezését a tanulók fejlesztési szükségleteihez, a csoport szintjéhez szükséges igazítani. A sakk alapismeretek elsajátítása során fontos tudni, hogy hol áll a tanuló, a csoport az adatfeldolgozásban, az önálló döntéshozatalban, a döntések következményeinek kritikus feldolgozásában, újszerű, kreatív lépések megtételében. Közben meg kell jegyezni a lépések sorrendjét, ezáltal fejlődik a memória, s a játékos formában a viselkedésszaváros tanulókat is le tudja kötni ez a tevékenység.

Mi teszi fontossá új módszerek bevonását a tanulás-tanítás gyakorlatába a meglévők mellé?

Érezzük, tudjuk, hogy információáradat zúdul ránk naponta, s az általuk kapott ismeretek a gyors fejlődés miatt mulandóak. Az adatfeldolgozás, az adatok

minősítése a digitális társadalomban szükségessé teszi bizonyos készségek, képességek elsajátítását. Ez a mai korban létszükségletté vált. A sikeres tanítási-tanulási folyamatban tudatos ismeretelsajátítás szükséges. A stratégiai táblajátékokban olyan lehetőségek vannak, amiket ki kell használni. A sakk az egyik leghatékonyabb képességfejlesztő eszköz, amelynek segítségével a gyerekeket az óvodáskor végén, az iskoláskor elején lehet vezetni a tudatos ismeretelsajátítás világába.

A gondolkodásfejlődés korai szakaszában öntudatlanul sajátítják el a gyerekek a dialektikus, a stratégiai, okozati gondolkodást. Készségszintűvé válik mindez, s nemcsak a matematikában, logikában, problémamegoldásban, hanem az olvasás, a kifejezőképesség terén is fejlődnek. A tanulás során a már meglévő ismeretekhez kapcsoljuk az újakat, s kombinációjuk új gondolatokat, kreatív gondolkodást eredményez. Sakkozás közben a gyerekek a tárolt információk egész sorát mozgósítják és kombinálják, új kapcsolatokat kialakítva. Mindenfajta tanulás során ezeknek hasznát fogják venni. A Sakkpalota program komplex képességfejlesztő módszer, amely a tanulók iskolai eredményességét növeli.

A Nemzeti alaptanterv részletesen taglalja azokat a kognitív fejlesztési területeket, amit a tantárgy bevezetésétől várhatunk. Ezekről már esett szó. A sakk **személyiségformáló hatását** is érdemes számba venni. Becsületességre, a következmények vállalására, önuralomra, helyzetértékelésre, gyors megítélésre és döntésre, felelősségérzetre, versenyszellemre, a versenytárs tiszteletére, kitartásra, önbizalomra, a kudarcok elviselésére, barátságra, rendszeres és pontos munkavégzésre, fegyelmezett viselkedésre, a szabályok, normák és törvények tiszteletben tartására stb. nevel.

Azok az iskolák, amelyek a sakk fejlesztő hatását felismerik, és a *Nemzeti alaptanterv*ben szereplő képességfejlesztő sakk tantárgyat a helyi tantervükbe beválasztják, a Polgár Judit Sakk Alapítványtól minden segítséget megkapva referenciaiskolává válhatnak. A tehetségfejlesztő sakk tantárgy oktatásához az alapítvány által kidolgozott tananyagot, eszközrendszert használhatják a szakmai segítség és felügyelet alapján. *Sakkpalota* tankönyvsorozat, a kerettantervhez *Sakkpalota* címmel tartós kivitelű tankönyv és munkafüzet-sorozat, valamint tanári kézikönyv is készült, kiegészítő eszközökkel, mozgásosjáték-leírásokkal, keresztantárgyi hivatkozásokkal és képességfejlesztő feladatokkal.

A továbbiakban a programot alkalmazó, eredményeket tapasztaló és felmutató iskolák pedagógusainak gyakorlatát szeretném bemutatni.

A Székesfehérvári István Király Általános Iskola 2015-ben vált referenciaiskolává. Az iskola Székesfehérvár belvárosához közel, lakótelepi környezetben működik, évfolyamonként két osztállyal, alsó tagozaton iskolaotthonos formában. A város legfiatalabb iskolája, 30 éve működik. Pedagógiai hitvallásuk, hogy minden gyermek tehetséges valamiben, ezért az a cél, hogy a sokoldalú képességfejlesztés mindenki számára elérhető legyen. Az iskola pozitív magatartásra nevel, s nagy gondot fordítanak olyan személyiségjegyek kialakítására, amelyek tartalmas, boldog életre teszik tanulóikat képessé. Tudják, hogy az élményekben, cselekvésekben gazdag, játékosra épülő pedagógiai módszerek a hatékonyak. Az intézményt Polgár Judit Sakkpalota programja, a stratégiai játékok és a KIP (Komplex Instruktív Program: magas szintű csoportmunka szervezését biztosító módszer) alkalmazása teszi egyedivé. Mindhárom módszer alapját a tanulói együttműködés adja. Arra törekednek, hogy diákjaik számára öröm legyen a tanulás, motiváltak legyenek a tanulásban s a későbbi munkájukban.

Felismerték, hogy a sakk a képességfejlesztés komplex módszerét nyújtja, s ezzel tanulók iskolai teljesítményét, eredményességét segíthetik. A képességfejlesztő sakk tantárgyat beválasztották a helyi tantervükbe, s így lehetőségük nyílt a Polgár Judit Sakk Alapítványal szoros szakmai együttműködésben regionális referenciaiskolává válni.

Személyes látogatásom során *Krählingné Kovács Tünde* igazgatónőt kérdeztem a tapasztalatokról, eredményekről.

Jó dolog egy olyan intézmény vezetője lenni, ahol a munkatársak partnerek és kezdeményezők abban a törekvésben, hogy folyamatos fejlődés kell, mindig lépünk előre. Az a cél motivál bennünket, hogy a gyerekek örömmel jöjjenek az iskolába, érdeklődéssel vegyenek részt a foglalkozásokon, s teremtsünk számukra lehetőséget arra, hogy képességeik legjavát tudják nyújtani. A minden irányú képességfejlesztéssel szeretnénk őket további feladataikra felkészíteni, s az örömteli életre képessé tenni. Pedagógiai programunkban intézményi célként szerepel: „Célunk: más intézmények számára példaértékű, tanulóközpontú pedagógiai gyakorlattal, szervezeti innovációval rendelkező, és ezt átadni képes közoktatási intézményként való működés megalapozása.”

Iskolánkban elismert érték az innovatív szemlélet, s minden innovatív tevékenység. Úgy érzem, hogy mi már olyan közösség vagyunk, ami együttműködésre képes, együtt dolgozó és tanuló, a tapasztalataikat, információikat egymás között megosztó emberekből formálódott. Referenciaintézményként pedig más iskolák számára is

készek vagyunk megszerzett tapasztalatainkat megosztani, módszereinket felkínálni, s másoktól is tanulni. Mi a budapesti Lemhényi Dezső Általános Iskolában látott Sakkpalota bemutatóóra után döntöttünk úgy, hogy ezen az úton kell továbblépnünk, hogy tanítványainknak még többet nyújthassunk. Pályáztunk a Polgár Judit Sakkalapítványhoz, kaptunk mintacsomagot könyvekből, eszközökből, s három kolléga elvégezte a szükséges képzést. A szülőket tájékoztattuk a terveinkről, s nagy támogatást, segítőkészséget tapasztaltunk. Mivel minél több tanulónkat akartuk a módszer előnyeiből részesíteni, nem egy évfolyamon, hanem az egész alsó tagozaton működtettük a programot. A képzett kollégák belső továbbképzést tartottak, a szükséges eszközöket pedig a minta alapján elkészítették a szülők, a feladatlapokat pedig fénymásoltuk.

Két év után megkaptuk a referenciaintézmény címet, ami nagy büszkeség, de egyúttal kötelezettség is a munkánk minőségét illetően, valamint együttműködést kíván a többi referenciaiskolával, s beszámolási kötelezettséget az Alapítvány felé. Térségi, regionális, országos eseményeken veszünk részt, s törekszünk pedagógiai gyakorlatunk széles körű bemutatására, más intézmények számára adaptálható módszertani újításainkat továbbadni. Nyitottak vagyunk a további tanulás iránt, vagyis minden hálózati tanulási formát értéknek tartunk.

Az igazgatónő lelkesen beszélt arról, hogy a teljes alsó tagozat sakkpalotás módszerrel dolgozik, s valamennyi tanítónő elvégezte a szükséges tanfolyamot. A programot eszközként használják a tantárgyi ismeretek hatékony elsajátításához. A gyerekek páros és csoportmunka formában végzik a feladatokat, játéknak érzik, de közben az ismeretelsajátítás legkomolyabb munkája folyik. Folyamatos a munkáltatás, senki nem marad ki, az ismeretek kombinálása, az összefüggések felhasználása a gondolkodási folyamatban állandó. Természetesen figyelniük kell a pedagógusoknak arra, hogy milyen ütemben haladhatnak, akár az egyénről, akár a csoportról van szó.

A munkafüzet játékos feladatai a Sakkpalota meséhez kapcsolódnak: labirintus, kakukktojás, különbségkeresés, nyelvi és betűjátékok, színezős feladványok, játékos számolósdi, rakd össze, válaszd ki, értelmezd, mire gondoltam stb., de ötletek tucatjai jönnek elő az asszociációk gyakorlására bármely tantárgy óráján.

Példák:

1. osztályban matematikából a 20-as számkörben használható műveletvégzésre, miközben játék és vizualitás kapcsolódik hozzá.
2. osztályban rajzórán a kreativitás, vizualitás, finommotorika fejlesztésére jó a feladat

3. Diszítsd a kezdőbetűt!

Bástya Huszár Király
Futó Gyalog Vezér

Folytasd a számkígyót!

Darazsac Ágnes tanítónő sikeresnek ítéli az első osztályban alkalmazott módszereket. Lelkesen színezték a kisdíkok a sakktáblát, amit laminálva többször tudtak használni, pl. fejszámolásra, számok, betűk, írásjelek vázolására. A fejszámolás eredményét a sakktábla négyzeteibe írták be. Tanítványai már másodikosok, s most a magyar és a matematika tárgyakban jól alkalmazható feladatok közül ajánlja a következőket: hiányos betűk, szavak pótlása a Cikk-cakk sakkdalból, abc-pótlás, láncszámolás, számkörbővítés.

3. A Cikkcakk sakkdal melyik versszakára ismersz? Egészítsd ki!

_o__a__ a _á_o__, a _a_c _é_e_ é__
_ó _é__o_á_ _i__i_ _e_e_é__.

2. Pótold az ábécéből hiányzó betűket. Írd le a jeleknek megfelelő sorba! Melyik báb nevét tudnád kirakni? Rajzold le a megoldást!

○	○	○	c	cs	d	dz	dzs	○	○	○
△	△	△	g	gy	h	i	i	○	○	○
j	k	l	ly	m	n	ny	o	○	○	○
□	ö	ó	p	q	△	○	sz	○	○	○
○	○	○	ú	ü	ü	△	w	○	○	○
x	y	△	zs							

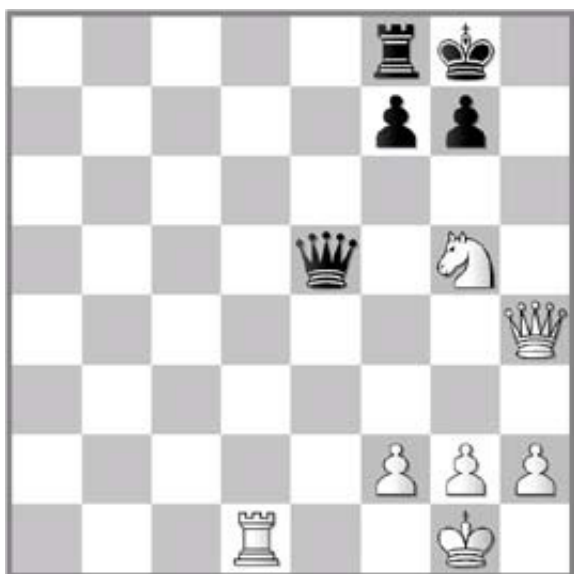
○: _____
△: _____
□: _____

3. A királynő gyöngysora mely számokat rejt? Végezd el a kijelölt műveleteket! Írd be a számokat!

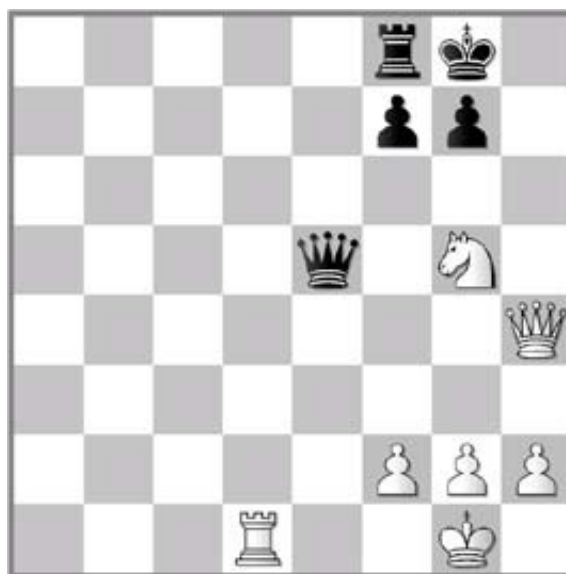
3. Írd be a mezők számait az ábra alapján!

Az István Király Általános Iskola pedagógusai, de a szülők is úgy érzik, hogy látványos fejlődés tanúi a logikus gondolkodás, a problémamegoldás, a memória fejlődése terén, de amit még fontosabbnak éreznek, hogy a személyiségfejlődés rendkívül hangsúlyos. A rendszeres és pontos munkavégzés, a kitartás, a feyelmezettség, a szabályok betartása, a másik tisztele-

Milyen bábok állnak a h4, g5 mezőkön?

Karikázd be a d4-en álló tisztet!

Lépésről lépésre halad a sereg,
 Kit elfognak, kicsit kesereg.
 Végjáték jó, nő az izgalom,
 Nagyon kell az önbizalom.
 Fogynak a bábok, a harc véget ér,
 Jó kézfogás mindig befér.

te, elismerése, a kudarc elviselése, de a sikerek, eredmények nyomán az önbizalom erősödése az élet minden területén pozitív hatású lesz. Ezt a fejlődési folyamatot a felső tagozatban sem állítják le, ott szakköri szinten foglalkoznak a sakkal mint játékkal, de a szabályrendszer a tanórákba is beleszúszik. Azok a pedagógusok, akik ezzel a módszerrel dolgoznak, vallják, hogy az ő gondolkodásukra is hatással van. A Sakkpalotások Facebook-csoportja ötleteket oszt meg, gyűjt, s próbál aztán az órájába bevinni.

Az eredményeket a szülői közösség, a városi társadalom is elismeri, aminek egyik jele, hogy az általánosan csökkenő gyerek létszám ellenére az iskola tanulóinak létszáma az utóbbi időben jelentősen gyarapodott. Nagy lelkesedéssel készültek a sakk ünnepére; 2022. október 8-án csatlakoztak a 8. Világsakkfesztiválhoz, s ennek a rendezvénynek a keretében Kiemelt Sakkpalota referenciainstítúciónak címet vehetett át Budapesten az iskola küldöttsége, Székesfehérváron pedig referenciainstítúciónak az iskolában kapott helyet a rendezvény gazdag programkínálattal. *Varga István* sakk nagymestert látták vendégül, s a szimultán sakk életre szóló élményt hozott, volt ökosakk, drámajáték, zene, tánc, sok izgalmas játék. Ismét lehetőség volt bemutatni a program eredményességét, amit a nevelők leginkább a gyerekek örömteli tevékenységében látták. A *sakkját-szótér* online oldalon sakkfeladatokkal gyakorolhattak a kisdíákok.

Legújabb siker, hogy az iskola másodszor is elnyerte a Bázisintézmény (2023–2026) címet. Gratulálunk az eredményes munkához!

A Sakkdalt már a **dunaújvárosi Vasvári Pál Általános Iskola** alsós tanulói is nagyon kedvelik. A Sakkpalota programot még csak most kezdi az egyik első osztályban *Csathó Gábor*, aki a felsősök történelemtanára, de a sakkjáték megszerettetését már egy évtizede meggyőződésből és önkéntes alapon, hittel végezte délutáni szakkör formájában. Minden délután várta azokat a gyerekeket, akiknek volt kedvük, szorgalmuk és tehetségük ehhez a komoly, de nagyon izgalmas játékhoz. Csathó Gábor már olyan szinten kötelezte el magát a sakkal, hogy a Nemzetközi Sakkszövetség minősítésének birtokosa. Pedagógusként mindig a gyerekek életkori sajátosságait figyelembe véve vitte egyre közelebb hozzájuk a játék fortélyait. Most a Polgár Judit által kidolgozott programmal szeretne előbbre lépni. Úgy látja, hogy a sakk az életet modellezi, s ideje minél több kreatív tevékenységet bevinni az iskolába. Már elvégezte az Alapítvány szervezte képzést, ahol a módszerekkel ismerkedhetett meg. Öröm, de kihívás is egy egész osztálynyi kis elsőssel foglalkoznia felsős órái között. Véleménye szerint az a fő, hogy szeressék a sakkot, s arra törekszik, hogy az osztály közös játékként várja azt a foglalkozást, amikor övele találkoznak. Az osztály felének van otthon sakkja, s hamarosan megkapja az osztály a Polgár Judit Sakk Alapítványtól a megpályázott szükséges kellékeket is, amikkel egy mesevilágban játszhatnak, s észre sem veszik, hogy ők bizony most tanulnak.

Azoknak a pedagógusoknak, akik bekapcsolódnak ebbe a programba, nem kell jól sakkozniuk, csak a sakkjáték alapjaival kell tisztában lenniük. A Sakkpalota ugyanis csak oktatási eszközként használja a sakk eszközrendszerét.

A Vasvári iskola másik, a programba bekapcsolódott pedagógusát, *Arnold Erika* tanítónőt éppen a módszertani gazdagítás, az innovatív megoldások, a fejlődés szükségessége motiválja munkája során. Kezdetől látta a Sakkpalota programban, hogy nagyszerű lehetőségeket ad a tantárgyak tanításában. Főként a logikus gondolkodás fejlesztése fogta meg, s a sakknak az a tulajdonsága, hogy stratégiai megoldásokat kíván. Először segédeszközök és a Sakk Alapítvány támogatása nélkül kezdte a módszert bevinni a tanórákba a neten hozzáférhető ismertetőket, anyagok alapján. A sikert nemcsak abban látja, hogy a gyerekek sosem unatkoznak, izgalmas, fejtörést igénylő feladatokat kell megoldaniuk, akár egyénileg, akár csoportmunkában, hanem abban, hogy életkoruknak megfelelően szeretik a mesét, s itt azt is megkapják. Imádják a Sakkmesét, a saktörténeteket, s úgy tanulnak, hogy észre sem veszik, úgy érzik, hogy játszanak.

„Én magam is élvezem az ily módon tanítást. Úgy érzem, az én gondolkodásomat is némileg átalakította. Beállítottágomnál fogva legjobban magyarból, énekből és matematikából tudom jól alkalmazni. A tanári kézikönyv, a munkafüzet kitűnő feladványokat kínál, de aki bele szeret ebbe, folyton újabb lehetőségeket keres. Számos asszociációs, agymozgató feladatot szeretnek a gyerekek. A Sakkpalota kép használható pl. énekórán: Haladj

huszárlépésben, s milyen népdalok jutnak eszedbe? Magyarórán: Vezér módon keress igéket! Sakklépésekkel tudunk csoportosítani stb. Közben fejlődik a koncentráció, az ismereteket egymáshoz kapcsolják, a fantáziát beindítják ezek a feladványok.”

Arnold Erika tanító büszkén említi, hogy az eredményesség már mérhető, sőt matematikából feltűnő. Az első kis csapata már 4. éve dolgozik így, de van már egy újabb gárda, ők 3. éve élvezik a játékos tanulást.

A két iskola tapasztalatai meggyőzőek. Az István Király Általános Iskola Székesfehérváron már referenciainstítúciónként, a hálózati tanulás alapján dolgozik más, a fejlődési szükségességet felismerő intézményekkel, míg a Vasvári Pál Általános Iskola példája Dunaujvárosban azt mutatja, hogy fokozatosan építhető, bővíthető a gyakorlat a kedvező tapasztalatok és az eredmények alapján.

A Sakkpalota Képességfejlesztő Oktatási Programról a Polgár Judit Sakk Alapítvány honlapjáról a bevezetéssel kapcsolatos információk elérhetők. Az új NAT alapján készülő helyi tantervek összeállításánál lényeges lehet olyan döntést hozni, hogy az iskola a választható tantárgyak közé a képességfejlesztő sakk oktatását teszi.

További érdekességek:

www.sakkpalota.hu

folyoiratok.oh.gov.hu › [uj-kozneveles](http://uj-kozneveles.com) › [elet-a-sakkpalotaban](http://elet-a-sakkpalotaban.com)

webshop.jpchess.com › [Képzések](http://kepzesek.com)

www.sakkjatszoter.hu

Érettségi változások: KÖZIGAZGATÁSI ISMERETEK

A közismereti érettségi vizsgatárgyak 2024. május-júniusi vizsgaidőszaktól érvényes vizsgakövetelményei

A felmenő rendszerben tanulók számára 2024-től kezdődően új, változó vizsgakövetelmények lépnek érvénybe. **Érettségi változások** című rovatunkban tantárgyanként vizsgáljuk meg a kötelező vizsgatárgyak jellemző változási szisztémáit, a jövőben érvényes strukturális ismereti eljárásait. Aktuális lapszámunkban a **közigazgatási ismeretek** című érettségi vizsgatárgyat vizsgáltuk meg.

Szöveg: Karkó Ádám

2020-ban a *Nemzeti alaptanterv* és *Kerettantervek* bevezetését követően elkészültek a hozzájuk illeszkedő részletes érettségi vizsgakövetelmények is. A követelmények alapján először a 2023/2024-es tanévben, a május-júniusi érettségik alkalmával adnak számot tudásukról a vizsgázók.

A megújuló érettségi vizsgakövetelmények – általánosan interpretálva, az összes érettségire vetítve – korszerű értékelési módszereket határoznak meg, amelyekkel az eddiginél szélesebb teret adnak a diákok önálló problémamegoldásának és kreativitásának. Továbbra is megmaradt az érettségi vizsga kétszintű rendszere, amelyben a kötelező vizsgatárgyak sem változtak meg, így a közigazgatási ismeretek vizsgatárgy egy nem kötelezően megszabott időpontra esik majd.

Közigazgatási kompetenciák

A 2024-től érvényes érettségi rendszerben a közigazgatási ismeretek vizsgakövetelményei között az alább meghatározott kompetenciákat érthetjük:

- A vizsgázó legyen képes ismereteit felidézni az állam működéséről és szolgáltató funkciójáról, és a tanult fogalmakat helyesen alkalmazni, ennek nyomán legyen képes eligazodni a közszolgáltatásban, és tudását legyen képes alkalmazni a mindennapokban;
- a vizsgázó legyen képes gondolatait szabatosan megfogalmazni, alátámasztva önálló gondolkodását, problémalátását, lényegkiemelő és rendszerező képességét. Tudását a szakmai elvárásoknak megfelelően határozottan, meggyőzően tárja fel;

- az érettségi vizsga elsősorban az elsajátított ismereteket méri, illetve az alapvető ismeretek számonkérésén túl legfőképpen arra irányul, hogy a vizsgázó képes-e megérteni a közszolgáltatás működését.
- a közigazgatási ismeretek tantárgy közép- és emelt szintű vizsgakövetelményei között a különbség az ismeretek mennyiségében, mélységében és megközelítési módjában nyilvánul meg;
- A témakörökhöz tartozó részletezett tematikus követelmények elsajátítását a vizsgázó középszinten a saját tapasztalatait és kutatását is tartalmazó projektmunka keretében, illetve annak szóbeli „megvédésében”, továbbá a tételes szóbeli vizsgafeleletében kell, hogy igazolja;
- az emelt szintű vizsga esetén a vizsgázó ne csak ismeretet gyűjtsön az állam működéséről, hanem legyen képes alapszinten átlátni a háttérben lévő összefüggéseket. Szerezze meg a középiskolai végzettséghez kötött közszolgáltatási munkakörhöz szükséges alapvető ismereteket, és váljon képessé arra, hogy könnyen tudjon adaptálódni az egyes szakigazgatási munkakörökhöz szükséges szakmaspecifikus ismeretek későbbi elsajátításához.

A közigazgatás ismerete

A 2024-es érettségi vizsgakövetelmények esetében az emelt szintű vizsga tartalmi követelményeibe beletartoztak és beletartoznak a középszintű vizsga tartalmi követelményei. A teljesség igénye nélkül a témákat és azon belül a témaköröket mutatjuk be, a részletes leírást a cikk végén található linken érik el olvasóink.

A középszintű vizsga részei

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	
(projekt)	15 perc	
egy téma önálló, évközi feldolgozása	10 perc	5 perc
	tételkifejtés	projektvédés
100 pont	40 pont	10 pont
	50 pont	

Az emelt szintű vizsga részei

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
60 perc	120 perc	
Feladatsor		Egy problémaközpontú tétel kifejtése
I. feladatlap: Rövid választ igénylő feladatok megoldása	II. feladatlap: Szöveges (kifejtendő) feladatok megoldása	
50 pont	50 pont	50 pont
100 pont		

1. Az állam működése, közigazgatás, önkormányzatok

- Az állam működésének alapvető intézményei
- Az államszervezet
- A jogrendszer
- Az állampolgárság
- Alapvető jogok
- Információbiztonság és adatvédelem
- A közigazgatás rendszere: felépítése és a közszolgálati tisztviselők
- Az önkormányzat működése
- A közsféra és magánsféra (versenyszféra) összehasonlítása. Különbségek, hasonlóságok, kölcsönhatás
- Szociológia – a közigazgatás és a társadalmi csoportok

2. Magyarország az Európai Unióban

- Magyarország az Európai Unióban

3. Közigazgatás a mindennapokban

- Munkavállalás
- Vállalkozási ügyek
- Közpénzügyek
- Adóügyek
- Társadalombiztosítási és szociális ügyek
- Rendészeti ügyek

4. Civil szervezetek

- Civil szervezetek

Az írásbeli vizsga (projekt) alapelvei és kritériumai

A központilag meghatározott három projekt témája lehet bármely hétköznapi vagy tudományos terület leírása, bemutatása. A központilag megadott téma többnyire általánosabb jellegű, ami többféle – a helyi viszonyoknak megfelelő – megközelítést is lehetővé tesz. A projektmunka fontos jellemzője a komplex megközelítés. A tantárgy komplex jellegét – azt, hogy többféle műveltségi terület (szociológia, politológia, gazdaságtan, filozófia, történelem stb.) ötvöződéseiből jött létre – a vizsgakeretén belül is érvényesíteni kell. A választott téma kidolgozásakor a tantárgy tartalmi struktúráját – mint megközelítési módot – is figyelembe kell venni. Például egy családra, iskolára, helyi társadalomra vonatkozó téma esetében közigazgatási, állampolgári, társadalomismereti, szociálpolitikai, valamint jelenismereti (általánosabb összefüggéseket is tartalmazó, azokra kitékintő) megközelítéseket is alkalmazni kell.

Részletek:

https://www.oktatas.hu/koznevelas/erettsegi/kozismereti_vizsgatargyak_2024tol

Részletes érettségi vizsgakövetelmények a 2020-as Nat alapján:

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/vizsgakovetelmenyek2024/kozig_ism_2024_e.pdf

Bartók és a tücsöklagzi

„A magyar népi kultúra időtálló, csak nem mindegy, hogyan közelítünk hozzá”

Napjainkban egyre kevesebb idő jut arra, hogy a gyerekek megismerhessék saját kultúrájukat; népdalokat hallgassanak, régi hangszerekkel találkozzanak vagy esetleg néptáncot tanuljanak, pedig ezek ismerete is fontos lenne, hiszen ha már egészen kicsi korban megismerik a magyar népi kultúra sokszínű világát, az a későbbiekben akár inspirációként is szolgálhat, meríthetnek belőle, bármilyen hivatást is választanak a későbbiekben. Ezt a megismerési folyamatot hivatott elindítani és segíteni az a zenélő mesekönyv, mely egy keretmesébe ágyazva mutatja be néphagyományainkat, népi hangszereinket, mint a tambura, a cimbalom, a citera vagy a furulya. **Tapolczai-Zsuráfszky Lillával**, a Magyar Nemzeti Táncgyűttes táncosával és énekes szolistájával, a *Bartók és a tücsöklagzi* című gyermekkönyv szerzőjével beszélgettünk.

Szöveg: Vágóné Ugró Szilvia | Forrás: mnte.hu

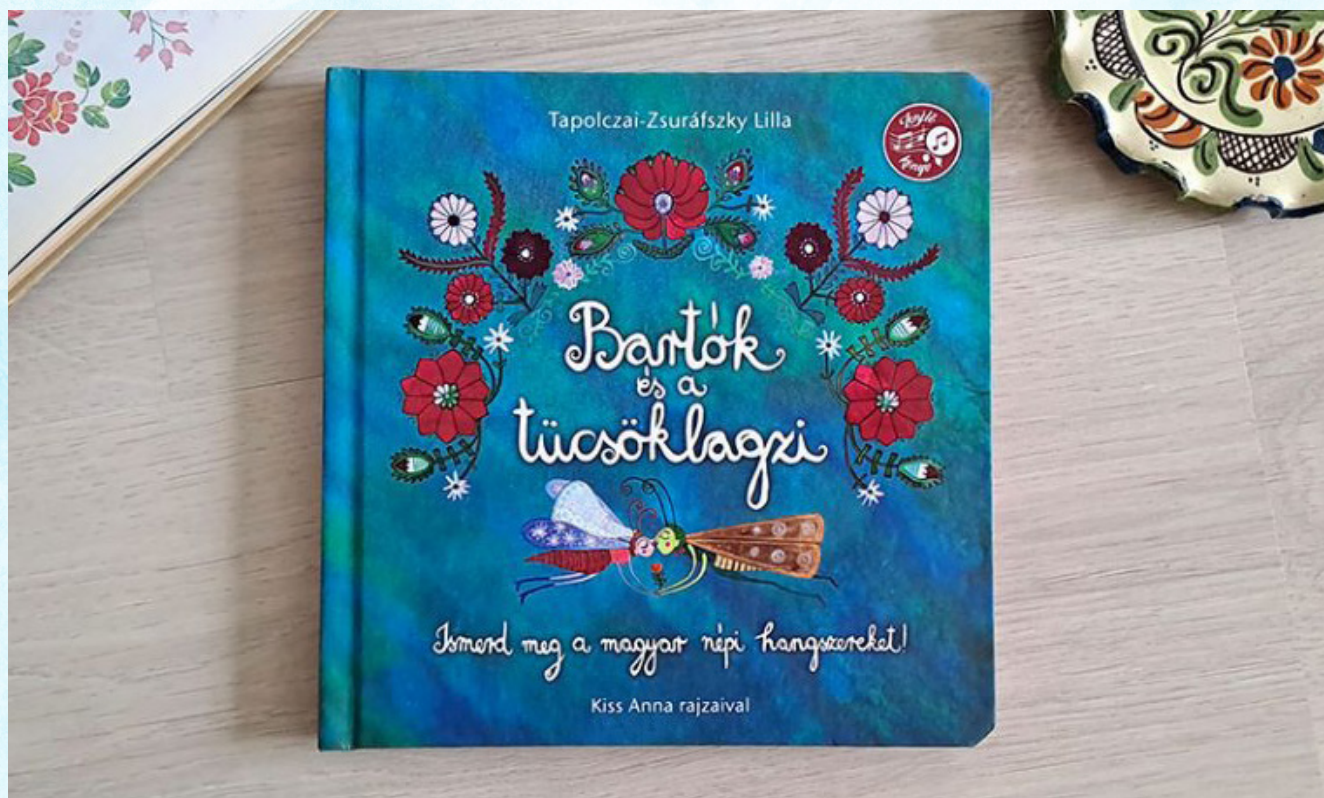
Miért tartja fontosnak a néphagyomány őrzését, a népzene megismertetését a felnövekvő generációval?

Szerencsés vagyok, mert olyan családban nőhettem fel, ahol mindenki szerette és tisztelte a néphagyományokat, így én már korán megismerkedhettem a magyar népi kultúrával, hiszen a szüleim mindketten neves táncművész-koreográfusok, akik az egész életüket arra tették fel, hogy a magyar kultúrát ápolják, magas szinten műveljék és terjesszék az egész világon. Rengeteget jártak külföldre tanítani Japántól Amerikáig, többször volt alkalmam elkísérni őket.

A Kárpát-medencében élő magyarság kultúrája rendkívül sokszínű; minden egyes falunak, tájegységnek külön népviseleti, zenei sajátosságai vannak. Azért tartom fontosnak, hogy a gyerekek kicsi korban megismerjék a néphagyományainkat, hogy természetessé váljon számukra: van egy olyan egyedi kultúrájuk, amihez mindig vissza tudnak nyúlni életük során, amiből tudnak inspirálódni, akár divattervezők, építészek, szakácsok, akár művészek lesznek. Multikulturális közegben is könnyebb úgy élni, ha valaki ismeri a gyökereit. Sokan nem tudják, hogy a magyar népi kultúra is mennyire sokrétű, tele izgalmas dolgokkal. Sok szülő is idejétmúlt dolognak gondolja, pedig időtálló és mindig lehet jelenkori, modern, csak nem mindegy, hogyan közelítünk hozzá.

Bartók Bélát, Kodály Zoltánt, a Kodály-módszert mondhatjuk, hogy világszinten ismerik. De vajon elég jól ismerik a magyar gyerekek is? Vannak lehetőségek, rendezvények ma Magyarországon, ahol megismertetik a magyar fiatalokat a régmúlt hangszereivel, zenéivel vagy épp a népviseletekkel?

Ha a szülők nyitottak arra, hogy megismertessék a népzene a gyerekekkel és időt, energiát szánnak rá, akkor számos programot találnak. Nagyon sok színvonalas népi zenekar, népi énekes van, akik arra tették fel az életüket, hogy megismertessék ezt a gyerekekkel. Hivatásos néptáncgyűtteseknek is vannak táncszínházi mesedarabjaik. Számos amatőr néptáncgyűttesbe járhatnak táncolni a gyerekek szerte az országban. Ezek a táncgyűttesek nemcsak táncot tanítanak, hanem közösséget is adnak a felnövekvő generációnak, barátokat szerezhetnek, szerelmek szövődhetnek; pél-

dául én is egy ilyen amatőr táncegyüttesben ismertem meg a férjemet. Vannak táncházak is gyerekeknek és felnőtteknek is, Ringató foglalkozások, stb.

A népi kultúrát művelők köre nagyon befogadó, nem egy zárt közösség, bármilyen formában nyitottak a csatlakozni vágyókra, akár nézőként, táncosként, zenészként, énekesként jönnek.

Mióta tagja a Magyar Nemzeti Táncegyüttesnek?

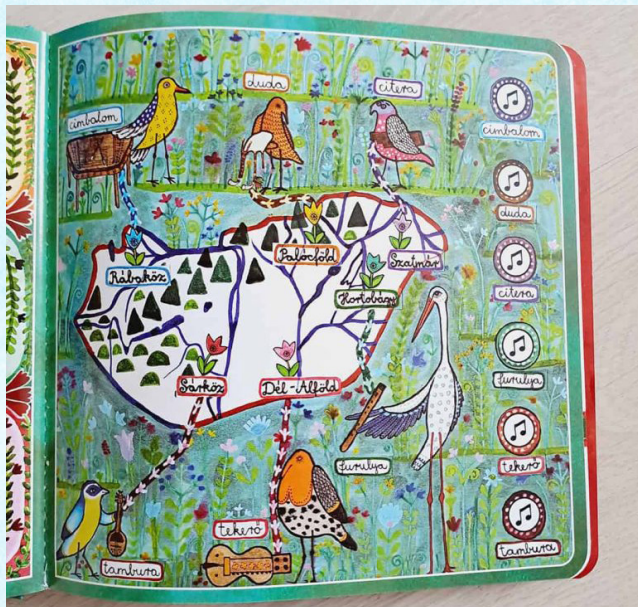
2016 óta táncolok a Magyar Nemzeti Táncegyüttesben. Előtte a férjemmel Ausztráliában és Észak-Amerikában tanítottunk táncot a diaszpóra magyar közösségeinek. Ezt megelőzően az ELTE-n végeztem társadalmi tanulmányok szakon, majd kulturális antropológiából szereztem meg a mesterdiplomámat. Jelenleg az egyéves kislánnyal vagyok itthon. Amíg őt vártam, azon idő alatt készült el a *Bartók és a tücsöklagzi* című könyvem.

Honnan jött az inspiráció a könyvhöz? Mi motiválta abban, hogy egy hiánypótló zenélő mesekönyvet készítsen?

Nagyon sok zenélő mesekönyv van most a piacon, amelyek nyomógombos, chipes rendszerre épülnek. Ezeket a családban több gyerek is szereti, tényleg fantasztikusak. Külföldi zeneszerzők, például Mozart, Vivaldi zenéjét és különféle zenei stílusokat ismerhetnek meg általuk már egészen kicsi korban a gyerekek. Ennek kapcsán gondolkodtam el azon, hogy miért nincs olyan zenélő könyv, amely a magyar népzenevel foglalkozik, ami a magyar zeneszerzőknek állít emléket. Ezután fogtam neki a könyv elkészítésének. Fontosnak tartot-

tam, hogy a könyv *Bartók Béla* népzene gyűjtő munkásságának is emléket állítson. Bartók Béláról – amellett, hogy világhírű zeneszerző – nem sokan tudják, hogy népzene gyűjtő munkássága is milyen sokat adott a magyar népi kultúra fennmaradásához. *Kodály Zoltán*nal nagyon sokat tettek azért, hogy kategorikusan fel legyenek jegyezve a múlt századok dalai, ezeket fonográfukon is megörökítették, így ma már könnyen hozzá lehet férni különböző online felületeken Bartók Béla gyűjtéseihez. A Zenetudományi Intézet Bartók Archivuma nagy segítség volt számomra egy-egy dallam kiválasztásához.

A mesekönyvben jól ismert népdalok csendülnek fel. Ma már, ha egy anyuka nyitott arra, hogy a gyerekének népdalokat mutasson, a YouTube-on rengeteg anyagot talál, viszont a hozzá nem értő fül nem igazán tudja kiszűrni, hogy mi az igazán autentikus, mi az, ami igazán érték. Sokszor akár „lakodalmasított” formában vannak fent ezek a dalok, csupáncsak egy szintetizátorral. A szülők nem kapnak iránymutatást, hogy melyik úton induljanak el, melyik az a dal a sok közül, amelyik fejleszti is a gyermeket, hiszen egy klasszikus zenében a különböző hangszerek összecsengése, a különböző dallamok egybeúszása nagyon fejlesztheti a gyermekek agyát, és ugyanezen bonyolult dallam-összefonódások megjelennek a magyar népzeneben is. Ha ezek le vannak egyszerűsítve, és csak egy gépi zongora adja a népdal alapját, akkor az már nem ugyanaz. Ebben a könyv adhat egy útmutatást; a Magyar Nemzeti Táncegyüttes kiváló zenekarának zenészei játszák a dalokat oly módon, hogy először csak a hangszerek dallama szólal meg, majd a könyv végén ugyanazon dalok hangszerrel kísért énekes verzióját is meg lehet hallgatni.

A mesekönyv tudatosan mutatja be a tájegységeket, a népi hangszereket, népviseleteket. Mi alapján választotta ki ezeket?

Először kiválasztottam a legjellegzetesebb magyar népi hangszereket, ezután azokat a tájegységeket, amelyekre ezek a hangszerek a legjellemzőbbek, például Szatmárban a citera, Hortobágyon a furulya, palócoknál a duda. Ezt követően olyan, gyerekeknek való dallamokat kerestem, amelyek könnyen énekelhetőek és könnyen megjegyezhetőek, amelyeknek nem túl felnőttes szövegük van. Az egész mesének a keretét pedig a *Házasodik a tücsök* kezdetű dal adta, ami Bartók Béla egyik gyűjtése. A könyv illusztrációját Kiss Anna barátnőm készítette, akivel még együtt táncoltunk a Corvinus Közgáz Néptáncgyűttesben. Annával nagyon jól tudtunk együtt dolgozni, ami azért nagyon fontos, mert szerettem volna, ha az illusztrációk híven tükrözik az autentikus, tájegységekre jellemző viseleteket is, azért, hogy ha a gyerekek nézegetik ezeket a könyveket, akkor a tudatalattijukba is beivódjon ez a motívumvilág. Annával meg tudtam beszélni, hogy a rábaközi rajzon lehetne egy májusfa, a Dél-Alföldön mindenképp jó lenne a lányokon piros papucs, a sárközi mellények hímzésének mintája pedig jelenjen meg a Sárközről szóló részben. Természetesen Anna a kéréseim mellé a saját kivételes fantáziáját is ráfestette a lapokra.

Magyarországon csak kevés óvodában tanítanak néptáncot a kicsiknek, és a pedagógusoknak kevés lehetőségük van ilyen jellegű továbbképzéseken részt venni. Hogyan segítheti az ő munkájukat a *Bartók és a tücsöklagzi* könyv?

Ez a könyv abban nyújthat segítséget, hogy a gyerekek a felnőttek segítségével vonulhassanak félre könyvet olvasni, vagy csak nézegetni. Ezáltal egyrészt újra visszatálhatnak a könyvek szeretetéhez, ami szerintem nagyon fontos a mai világban, ahol minden a digitális technikáról szól, másrészt meg lehet kicsit nyugtatni általa a gyerekek idegrendszerét is. Úgy gondolom, hagyni kell őket, hogy maguk fedezzék fel a világot, így elég ezt a könyvet egyszer megnézni a szülővel, az óvónővel, átolvasni, elénekelni a dalokat, és utána már a kicsik maguk is elvonulhatnak, és ugyanabban az élményben részesülhetnek egyedül is. Nem kell nekik benyomni a zenét a telefonon, hanem bármikor levehetik a polcra, ha a szülők alszanak, vagy ha el akarnak vonulni kicsit. Szeretném, ha ez a könyv abban is segítene, hogy a szülők, pedagógusok, gyerekek merjenek énekelni, és merjenek újra együtt énekelni. A könyv végén található dalszövegek segítik az édesanyákat is, hogy visszatáljanak a hangjukhoz, merjenek énekelni a kicsiknek, hiszen az ősi társadalmakban is tudták már, hogy az anya hangjának mágikus, gyógyító ereje van. A visszajelzések alapján, amelyeket eddig kaptam, elmondhatom, hogy a könyv motiválja az óvónőket, hogy újabb dalokat tanítsanak, vagy hangszereket vigyenek be a foglalkozásokra, hogy megmutassák a gyerekeknek, igazából hogyan néz ki mondjuk egy furulya. Bizom benne, hogy a könyv el fog jutni minden óvodába, és általa a gyerekek jobban megismerik a saját kultúránkat is.

Így lett egy pályázatból egy egész osztály programja

KID-program Veszprémben

Amikor a szülők iskolát választanak gyermeküknek, választásukat befolyásolja az az információ is, hogy az adott iskola milyen tagozatokkal, programokkal rendelkezik. Már általános iskolák között is találunk angol, német, matematika, vagy éppen sporttagozatos intézményeket, melyek rendszerint már a gimnáziumokra készítik fel a diákokat. Van azonban egy olyan iskola Veszprémben, ahol egy egész program épült arra, hogy a gyerekek erősségeire alapozva fejlessék a gyengeségeiket, és mindezt legfőképpen társasjátékokkal teszik. **Fülöp Krisztinával**, a KID-program megalkotójával, a Hriszto Botev Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola igazgatóhelyettesével és tanítójával beszélgettünk arról, hogyan lett egy harmincórás pályázatból az iskola „b” osztályának programja.

Szöveg: **Vágóné Ugró Szilvia**

„Beszéljess, játssz és élvezd!” – felelte a Hriszto Botev Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola igazgatóhelyettese arra a kérdésre, hogy mi a KID-program mottója. Természetesen ez a program sokkal több, mint három szó. Tizenhárom éves múltat tekint vissza, melyet **Fülöp Krisztina** dolgozott ki. Egy tehetséggondozó műhellyel indult, mára egy egész osztály profilja épült rá, megmutatva ezzel azt, hogy egy pedagógus elszántságának mekkora ereje van, hogy a gyerekek számára egy egyszerű játék is milyen nagy segítség lehet. Ha pedig támogató közösség és vezetés van egy intézményben, még az is megvalósítható, hogy az iskola legkisebbjei a sok tananyag elvégzése mellett hetente több órában is játékok segítségével fejlődjenek.

A KID-program története 2011-ben kezdődött, amikor **Krisztina** *Rektor Dóra* kolléganőjével együtt kidolgozott egy programot a *Nemzeti Tehetség Program* pályázatára. Ez a harmincórás tehetségműhelyt a célt szolgálta, hogy a gyerekeket fejlessék azáltal, hogy megismerik az erősségeiket, és azokra építve fejlesztik a gyengeségeiket. Bár ez a program rövid és lényegre törő volt, a tapasztalatok sokkal messzebbre mutattak, mint azt akkor gondolták. A tapasztalatait, melyek később arra sarkallták, hogy tehetséggondozó szakvizsgát is tegyen, **Krisztina** így fogalmazta meg: „*Akkor jöttem rá, hogy mekkora erő van abban, hogyha kisebb létszámmal, blokkokban gondolkodva dolgozunk. A játékok segítségével nagyon szép eredményeket értünk el, ami a csoportdinamikára is hatással volt. A foglalkozás végén senki nem fáradt el, pedig kisgyerekekkel dolgoztunk, mégis mindenki feltöltődve jött ki.*” Ezen tapasztalatai alapján érezte azt a tanítónő, hogy ezt a vonalat folytatni kell, ezért tovább is képezte magát, letette a tehetséggondozó szakvizsgát. Amikor az is-

kola vezetése úgy döntött, hogy a b osztály pedagógiai programját módosítják, a korábbi *dr. Benda József*-féle *Humanisztikus Kooperatív Tanulás* helyett kidolgozták a KID-programot, amely elsősorban kisebbekre íródott, de a későbbiekben a felső tagozaton is folytatódott. Maga a KID szó nemcsak angolról magyarra fordítva jelent gyermeket, hanem mozaikszóként is funkcionál: K mint komplex, I mint Innováció és D mint digitalizáció. És tényleg komplex, hiszen a gyermekek fejlődésének több területét is érinti; a beszédet, a mozgást, hatással van a szociális és értelmi funkciókra, valamint megkönnyíti az óvoda-iskola közötti átmenetet is a gyerekek számára. Innovatív, hiszen egy teljesen új program,

a digitalizáció pedig nem azt jelenti, hogy informatika-órák vannak, hanem hogy digitális eszközöket használnak. Ezzel kapcsolatban Krisztina kiemelte: „Soha nem volt célom, hogy egy órát, vagy akár egy informatika-szakkör terhét még pluszba rátegyem a gyerekekre a napi feladataik mellett, hanem mindig úgy gondoltam, hogy egy ilyen plusz órának élvezetesnek, kötetlennek, játékosnak kell lennie.”

Ezen elvek mentén dolgozták ki tehát a tematikát. Az azonban, hogy ez a program a mai napig működik, nemcsak az ő érdeme, hanem azoké a kollégáké is, akik az órákat tartják a gyerekeknek minden héten, minden hétfő reggel. A programnak egy elmaradhatatlan eleme a „7kezdo” óra. A szülőknek és a gyerekeknek is igényük volt arra, amikor felső tagozatosok lettek a tanulók, hogy ezek a beszélgető alkalmak megmaradjanak, így ez folytatódik felső tagozaton is, csak ott már *Fórumnak* nevezik. Ezek a foglalkozások arról szólnak, hogy a gyerekek meg tudják beszélni a hétvége eseményeit, az aggodalmaikat és a héten rájuk váró feladatokat. Lehetőség van „passzolni”, és felső tagozaton már konkrét, aktuális témákról is beszélgetnek, mint a koronavírus-járvány vagy a háborús helyzet. A gyerekek kérhetnek négy szemközti beszélgetést is, az ott elhangzottakkal kapcsolatban pedig titoktartás kötelezi a csoporttagokat, ugyanakkor kérhetnek hatszemközti beszélgetést is, amikor egy konfliktushelyzetben külső segítségre van szükség. Az igazgatóhelyettes így fogalmazott a Fórum hasznosságával és helyénvalóságával kapcsolatban: „A mai gyerekeknek nagy az igényük arra, hogy

beszélgessenek velük, és az iskolákban kevés erre a lehetőség, így a program ezt is pótolja.”

Amikor a szülők beíratják a gyerekeket az iskola b osztályába, azzal vállalják, hogy a gyermekük részt vesz a KID-programban, ami alsó tagozaton heti kettő, felső tagozaton heti egy órát jelent. Persze ezek a heti egy órák nem az osztályfőnöki órákat takarják, hanem a program egyik elemét képezik, emellett minden osztálynak van külön osztályfőnöki órája is.

Tudatosan, átgondoltan építették fel a program tematikáját, mely elsősorban a gyerekek igényeit, fejlesztési lehetőségeit veszi alapul. Első osztályosoknál a legfontosabb cél, hogy a tanítók megismerjék a gyerekeket és megkönnyítsék az óvoda-iskola közötti átmenetet, második osztálytól pedig már a játékokon keresztül fejlesztik a tanulókat. Először a régmúlt játékaikat veszik elő, majd logikai és fejlesztő játékokat. Többek közt olyan játékokkal is játszanak, mint a *Kék Nílus* vagy a *Róka és Libák*. Az igazgatóhelyettes büszkén mesélte el, hogy az iskolának egy közel kétfélmillió forint értékű, 113 fajta játékból – egy játékból esetenként akár 3-4 darab is van – álló *Botev Játéktára* van, melyet bárki használhat akár a szakkörön, akár osztályfőnöki órán. Ez a legfőbb eleme a foglalkozásoknak alsó tagozaton. Minden alsós évfolyamon 6 blokk van, a blokkokban pedig 6 téma, így fedik le a 36 hetes tanévet, ahol téma például a kreativitás, a kommunikáció vagy a dobókockás játékok. A tanítónő elmesélte, hogy a kreativitás blokk egyik foglalkozásán mindig bevisz egy képet a kisiskolásoknak és azt a feladatot adja nekik, hogy „Lássatok,

ne csak nézzetek!” Ennek kapcsán a gyerekek elkezdik először sorolni, mit látnak a képen. Ő addig kérdegetti őket, amíg valaki nem mond egy olyan dolgot, amire következtetett, de nincs konkrétan a képen. Ezután már a többi gyerek is hozzáteszi a következtetéseit, az összefüggéseket. A tanítónő ezt így fogalmazta meg: „Olyan ez a pillanat, mintha a gyerekek szeméről levennék a szemkötőt.” S hogy mi ennek a feladatnak a hozadéka? Nem a jobb rajzkészség vagy a színesebb képek festése, hanem mindez nagy segítség akkor, amikor a fogalmazást tanulják, hiszen lesz már tapasztalatuk, hogyan kell egy alapinformációhoz hozzátenni, következtetéseket levonni, gondolataikat megfogalmazni. A 7kezdő foglalkozásokon együtt van az egész osztály, de a másik órán csoportbontásban dolgoznak. Minden alkalmat *Gőbel Orsolya Varázsjátékaival* zárnak. A tematikában – a zárásán kívül – azonban szabad kezet kapnak a pedagógusok azért, hogy az ő kreativitásuk is szárnyalni tudjon.

A Botev iskolában az értékelési rendszerbe is új dolgot vittek, ugyanis a gyerekek a *ClassDojo* honlapon keresztül napi szinten pontot is tudnak gyűjteni, vagy épp veszíteni. Kis avatárt kapnak egy online osztályteremben, amit tudnak módosítani is akár. Azt, hogy miért jár pont, vagy miért vonnak le, a gyerekek közösen találják ki a KID-órákon. A programhoz, a pontjaikhoz nemcsak a gyerekek és a tanító fér hozzá, hanem a napközis pedagógus és a szaktanár is, ők is tudnak pontot adni vagy elvenni ugyanazon a felületen. Ha pedig a szülő letölti a telefonjára az alkalmazást, akkor ő is kap róla

értékesítést. Krisztina a *ClassDojo* hatékonyságával kapcsolatban így fogalmazott: „Mivel teljesítményükért, magaviseletükért akár pontlevonás is járhat, ezért a kicsik igyekeznek egy-egy pontlevonás után valami olyat tenni, amiért tudják, hogy plusz pont jár. Ezzel az a célunk, hogy a fejükben a helyükre kerüljenek a dolgok azzal kapcsolatban, hogy ha hibáznak vagy valami rosszat tesznek, azt helyre lehet hozni, ezzel szemben egy fekete pont ott marad.” Minden hónap elején törölődnek a pontok, és tiszta lappal indítják a gyerekek a következő hónapot a pontgyűjtésben.

Minden pedagógus őriz a gyerekekkel töltött időből vicces vagy épp könnyfakasztó történeteket. A tanítónő erre a kérdésre mégsem egy esetet mesélt el, hanem elmondta, hogy számára az jelentette az igazi pozitívumot a KID-program kapcsán, amikor a gyerekek azt kérték tőle, hogy pótolják be az elmaradt órát. Első olvasatra talán nem tűnik nagy dolognak, mégis az, mert a gyerekek azt az egy órát nem az udvaron játszva vagy a számítógép előtt ülve, nem is barátokkal szertették volna tölteni, hanem játszani akartak a pedagógussal és egymással a tanteremben. A gyerekek mindig adnak visszajelzést arról, ahogyan a felnőttek viselkednek velük és azokról a tevékenységekről is, amelyeket a hétköznapokban az iskolában csinálnak. Ha ezt egy pedagógus meghallja és erre reagál, akkor abból máshol is akár olyan nagyszerű programok jöhetnek létre, mint a KID-program Veszprémben.

Az influenszerek is befolyásolják a kamaszok személyiségfejlődését

Az a kifejezés, hogy influenszer, jónéhány évvel ezelőtt még nem is létezett, ma meg már akkora jelentőségű, hogy az alfa generációs kamaszok komolyan elgondolkoznak rajta mint szakmán. Külső szemlélőként az, hogy a fiatalok követnek egy influenszert, ártalmatlannak tűnhet, valójában azonban sokkal több veszélyt rejt, mint gondolnánk. **Dr. Szabó-Balogh Virág** klinikai gyermek- és ifjúsági szakpszichológussal, családterapeutával és lovasterapeutával beszélgettünk arról, mennyire befolyásolják a mai serdülőket az influenszerek, és hogyan lehet ezt a hatást ellensúlyozni.

Szöveg: **Vágóné Ugró Szilvia**

Mit jelent az, hogy influenszer? Mióta létezik ez a kifejezés?

Maga a szó az angol „influence” szóból származik, ami azt jelenti, hogy befolyásolni, hatással lenni. Azokat a közösségi médiában szereplő személyeket hívjuk így, akik akkora követési bázissal rendelkeznek, ami már mérvadónak számít – ezen azt értem, hogy több ezer követőjük van. Őket is lehet még kategorizálni a nano influenszerektől kezdve a celebekig. Gyakran osztanak meg tartalmakat, rendszeresen kommunikálnak a médiafelületeken, és a követőik számának nagysága miatt befolyással vannak az őket követők véleményére, bizonyos témával kapcsolatos döntéseikre. A köztudatban talán kevésbé van benne, de tudósokat, politikusokat és akár zöld aktivistákat is találhatunk közöttük.

Mely korosztályra jellemző leginkább az influenszerek követése a közösségi médiában, és miért?

Elsősorban azokat a generációkat érinti ez a témakör, akik a digitális eszközök használatában nagyon otthon vannak. A legelső ilyen generáció az Y, akik 1982 és 1996 között születtek. Ők, bár nem ebbe az online világba születtek bele, mégis, a digitális eszközök már fiatal felnőtt éveiktől kezdve az életük részét képezik. Ennek a generációnak a leggyakrabban használt online felülete a Facebook. Míg az utánuk következő generációnak, akik 1996 után születtek, már inkább az Instagram a legnépszerűbb felülete. Az alfa generáció az, amelynek tagjai most vannak prepubertás korban, és akik közül sokan már a közösségimédia-felületeken is megtalálhatóak. Legjobban őket szokták befolyásolni az influenszerek. Ez azért fontos, mert 18 éves kor alatt a személyiségfejlődés még nagyon dinamikus, sérülékeny, így a legnagyobb hatást rájuk tudják gyakorolni az influenszerek. Ezt a generációt nagyon sok inger éri, nagy az információáramlás körülöttük, ugyanakkor még nem rendelkeznek kialakult személyiséggel. Az alfa generációs fiatalok között soknak van kritikus gondolkodása, de sajnos nagyon sokan könnyen befolyásolhatók, akár végletes irányokba is elviheztők. Egyébként az influenszerek tevékenysége nem újkeletű, már száz évvel ezelőtt

is voltak emberek, akik egy-egy termék reklámjában megjelentek, ahhoz adták az arcukat, és ezáltal befolyással voltak más emberekre, ilyen volt például a *Marlboro Man* is. Azzal, hogy a digitális eszközhasználat berobbant, számos olyan felület jött létre, ahol különböző csatornákon lehet embereket követni, sokkal szerteágazóbb témakörökben, nemcsak termékek, hanem a megosztott privát vélemények miatt is.

Milyen témák iránt érdeklődnek a fiatalok, és ezekben a témákban mennyire van szerepe a kortársaknak?

Nagyon meghatározó, hogy a kamasz kit vagy mit tekint normaképző csoportjának. A kortársak hatása serdülőkorban az egyik legmeghatározóbb tényező. Ha egy gyerek legjobb barátja követ valakit a közösségi médiában, akkor biztos, hogy ő is meg fogja nézni az adott embert, és ezáltal hatással lesz az ő véleményére is. Az érdeklődési témák igen széles skálán mozognak, melyet több tényező befolyásol, mint a családi háttér vagy a kortársak hatása. Vannak olyan területek, amelyek mindig is érdekelték a kamaszokat, ilyen a zene, a fesztiválok, a divat vagy a szerelem. Az elmúlt években pedig egyre több olyan téma is felkeltette az érdeklődésüket, melyek nem feltétlen az ő életszakaszukra jellemző problémakört taglalnak; gondolok itt a klímaváltozásra, politikai vonatkozású kérdésekre vagy a digitalizáció fejlődésére.

Ugyanakkor azok a témák is nagyon fontosak számukra, melyek kamaszkorban, az aktuális életfeladat szempontjából számítanak, mint az énkép alakulása, az identitás, a testkép. Sajnos az influenszerek egy része sok olyan tartalmat közvetít, amely testképzavarról vagy étkezési zavarról szól, posztolják például azt, hogyan étkeznek napi 700 kalóriás táplálékbevitellel. Vannak már kutatási eredmények arról, hogy napi harminc perc ilyen tartalom görgetése is jelentősen növelheti serdülőkorban a testképzavar, az evészavar kialakulásának esélyét. Ugyanakkor azt is hozzá kell tenni, hogy az elmúlt pár évben sok önszegítő csoport is létrejött, főleg a Facebookon, melyek tagjai pozitív aspektusból próbálják meg egymást támogatni, például leírják, hogy a bulimiából hogyan tudtak kigyógyulni. Bár egyre több ilyen csoport létezik, számuk a negatív tartalmakhoz képest még mindig elenyésző.

Milyen pozitív és negatív hatásai vannak a gyerekek életére az influenszereknek?

A negatív hatások közé tartozik a testképzavar vagy a különféle étkezési zavarok, amelyekről már beszéltem. Ide sorolnám azt is, hogy az influenszerek követése sok időt vesz el a személyes kapcsolataikból is. Ez azért jelentős negatívum, mert a mai serdülők, fiatal felnőttek már így is az online térben töltik idejük jelentős részét, és ha valaki nagyon sok influenszert követ, az még inkább elveszi az időt a valós találkozásoktól, beszélgetésektől. Amikor valaki sokadjára nézi meg a kedvenc sorozatát – mert például azonosulni tud valamelyik karakterrel –, egy idő után úgy érzi, ismeri a film szereplőit. Valami hasonló történik az influenszerek követése közben is, hiszen a követők már rengeteg megosztott tartalmát látták a kedvencüknek, és ezek miatt kialakul bennük az a hamis érzet, hogy ismerik is az adott személyt. Ez a kapcsolódás olyan érzetet ad nekik, mintha az influenszer a barátjuk lenne, miközben az adott személynek fogalma sincs róla, hogy ők kicsodák. Ha valaki egy ilyen pszeudokapcsolatban van egy influenszerrel, akkor egyre kevesebb motivációja lehet arra, hogy találkozzon a számára fontos, fizikálisan is elérhető emberekkel. A pozitív hatások közé tartozik viszont, hogy azoknak a fiataloknak, akik külföldi influenszereket követnek, az idegen nyelv használata gördülékenyebben megy. Nagyon gyorsan fejlődik a beszédképességük, szövegértésük, hiszen napi szinten hallják, látják leírva az adott nyelvet az influenszer által. Ezen túl valószínűleg bővíthet a látókörük, tudásuk, amennyiben hiteles, az adott témában nem ártalmas tartalommal találkoznak.

Jellemző a mai fiatalokra, hogy influenszerek szeretnének lenni és nem szakmát tanulni?

Azok a kutatási eredmények, amelyekkel én találkoztam, mind azt mutatták, hogy a serdülők 20–40%-a szeretne influenszer lenni. Ez a generáció születése óta digitális környezetben él, abban szocializálódott. Nagyon sok hatás éri őket, a korábbi generációkhoz képest teljesen újfajta tanulási mód jellemző rájuk, emellett nagyon gyorsan tudnak váltani, nem feltétlenül szeretnének elköteleződni, vagy sok energiát beletenni mondjuk abba, hogy évek során jobb pozíciót érjenek el a munkájukban. Az „influenszer leszek” elhatározás mögött sokszor rejlik egy olyan gondolat a részükről, hogy ez egy könnyű munka, amivel hírnév-re lehet szert tenni, amit otthon is lehet végezni, ráadásul akkor, amikor nekik jó és azzal

a témával kapcsolatban, ami őket érdekli. Azt viszont nem látják, hogy mennyi befektetett munkával lehet elérni egy olyan követőbázist, amiben egy influenszer hatékony tud lenni, amivel pénzt tud keresni. Egy nano influenszer is minimum ötezer követővel rendelkezik. De ezt a kamaszok nem biztos, hogy látják. Viszont azt is szeretném kiemelni, hogy mivel ez a generáció nagyon könnyen tud váltani, éppen ezért a korábbi generációkhoz képest általános problémamegoldásban sokkal jobbak.

Mennyire tudják a szülők és a pedagógusok befolyásolni e tekintetben a gyerekeket? Van rá mód, hogy határokat szabjanak az influenszerek követésében a fiataloknak?

A szülőkkel, a pedagógusokkal való jó kapcsolat, a minőségi barátságoknak a hatása mérvadó ebben a témában. Ha a serdülő számára elérhetőek ezek a kapcsolatok, akkor akármilyen tartalommal találkozunk, van kivel megosztani a meglepődöttségét, az izgatottságát, a kérdéseit, tehát van kivel kommunikálnia a látott tartalmakról. Ha azt eléri a szülő a gyermekénél, hogy érdemben beszél vele a gyerek ezekről, akkor tudja a kamasz, hogy ha bármilyen problémával találja szembe magát, közösen megoldják azt. Nem gondolom, hogy egy nagykamaszt lehetne kontrollálni abban, hogy milyen tartalmakat nézzen vagy kiket kövessen a közösségi médiában, mert ha valaki valamit meg akar nézni, azt meg tudja oldani, akár a barátja telefonján vagy a szinte bárhol elérhető wifin. Sokkal inkább gondolom eredményesnek, ha a gyerekek kommunikálnak a szülőkkel a tartalmakról, témákról, személyekről, amelyek őket érdeklik. Hozzá kell tenni, hogy a kritikai gondolkodásuk is akkor fejlődik, hogyha találkoznak olyan tartalmakkal is, amelyek meglepik őket, vagy amelyekről kiderül, hogy mondjuk a felük sem igaz. Tehát a legszerencsésebb az, ha egy párbeszéd létre tud jönni, és ebben mind a családnak, mind a pedagógusnak nagy szerepe lehet.

Vannak figyelmeztető jelek, amelyek arra utalhatnak, hogy valaki rosszul értelmezi az influenszerek szerepét, céljait?

Hogyha hirtelen nagy változást tapasztal valaki a gyermekén, a barátján – függetlenül attól, hogy egy influenszerről vagy másfajta hatásról van-e szó –, akkor annak üzenetértéke van. Ha olyan a bizalmi kapcsolat a gyerekekkel, akkor erről lehet beszélni, és kiderülhet ezáltal az is, hogy esetleg valaki olyat kezdett el követni a közösségi médiában, akinek a hatására történtek a negatív változások, gondolok itt arra, hogy mondjuk, akit követ, az „divat falcol”. Az ilyen jellegű tartalmak elsősorban azok számára jelenthetnek nagyobb kockázatot a sérülékenységre, azokra lehetnek veszélyesebbek, akiknek a személyes kapcsolataik korlátozottabbak. Azoknak a serdülőknek, akik nem tudják kivel megbeszélni a problémáikat, nincs számukra egy fizikailag elérhető példakép, felnőtt, egy influenszer követése annyira mérvadó lehet, hogy tényleg példaként szolgálnak a negatív tettek is.

Melyek azok a hétköznapi tevékenységek, amelyek a fiatalokat a realitás talaján tartják?

Alsó és felső tagozat határán a gyerekekben elkezd megváltozni az, hogy mekkora hatással vannak az életükre a felnőttek és a kortársak. Ahogy belépnek a kamaszkorba, egyre inkább a kortársak hatása válik mérvadóvá, már nem a tanító néni miatt akarnak jól teljesíteni, és nem a szülő véleménye lesz az elsődleges, hanem elindul a leválási folyamat, és ennek mentén nagyon fontossá válik az, hogy van-e a serdülőnek olyan közössége, ahol tud a kortársakkal valóban kapcsolódni. Ez egy jó osztályközösség esetén lehet maga az osztály, ha ez nincs – mert az is előfordul –, akkor nagyon jó, ha van olyan hobbi, ahol közösségként együtt lehet a többiekkel, legyen az egy nem teljesítményorientált sport, zenekar, színjátszóköri, kreatív csoport vagy természetjáró közösség. Én azt látom, hogy hatalmas igény van a gyerekekben ezekre, ugyanakkor nehezen tudják megfogalmazni, de ha kapnak erre lehetőséget, nagyon jól tudnak azzal élni.

Mivel ez a generáció a digitális térben kommunikál, bátortalanok lehetnek abban, hogy a barátaikat elhívják „bandázni”. Ebben segítségükre lehetnek a szülők, a pedagógusok, akár példamutatással is, mert, ha látják, hogy a szülők áthívják a barátokat, vagy előfordul, hogy valaki nem ér rá, akkor sincs belőle gond, máskor is meg lehet próbálni. Ezek tehát mind segíthetik őket a szociális kapcsolatok kiépítésében, és ezáltal csökkenthető lehet az influenszerek rájuk gyakorolt negatív hatása is.

A HÓNAP TÉMÁJA

Mérés-értékelés

Teljesítmények a nemzetközi mérések során

Az Oktatási Hivatal számára kifejezetten fontos, hogy a magyarországi tanulók kiemelkedő teljesítményt érjenek el a nemzetközi mérések során. Számítalan ilyen nemzetközi felmérés létezik, amelyeken hazánk tanulói átlagai manifesztálódnak. Ilyen például a PISA, a TIMSS vagy a PIRLS-mérés, amelyekről az Oktatási Hivatal nemzetközi mérésekkel foglalkozó munkatársait – **Palincsár Ildikót, Suhajda Emesét, dr. Szipőcsné Krolopp Juditot, Rábainé Szabó Annamáriát, Szalay Balázs Miklóst, Faddiné Búza Juditot és Rózsa Csabát** – kérdeztük.

Szöveg: Karkó Ádám

Mióta vesz részt Magyarország nemzetközi mérésekben?

Az első nemzetközi mérés, amiben hazánk részt vett, az IEA (International Association for the Evaluation of Educational Achievement), vagyis a Tanulói Teljesítmények Vizsgálatának Nemzetközi Társasága szervezésében lebonyolított FISS (First International Science Study) volt 1970-ben.

Mit vizsgálnak a TIMSS-vizsgálatok (Trends in International Mathematics and Science Study)? Milyen korosztályban számíthatnak a tanulók és a pedagógusok a TIMSS-vizsgálatra?

A TIMSS-vizsgálatok (Trends in International Mathematics and Science Study) az IEA szervezésében 1995 óta négyévenként követik egymást. A mérések egyik célja a 4. és 8. évfolyamos tanulók teljesítményének vizsgálata a matematika és a természettudományok területén. Segítségével nemcsak az országon belüli matematikai és természettudományi teljesítményjel-

lemzők követhetők nyomon, hanem az is, hogy az egyes országok tanulóinak eredményei miben térnek el egymástól. A vizsgálat célja a trendek – az egymást követő felmérések során nyújtott teljesítmények – elemzése is.

Milyen eredmények születtek az elmúlt években? Megfigyelhető bármilyen kiugró érték a mérések között?

Az 1995 óta lebonyolított TIMSS-vizsgálatok papíralapú mérések voltak, majd a 2019-es méréssel megkezdődött az áttérés a papíralapúról az elektronikus mérésre. Ebben az évben a részt vevő 64 ország fele – közöttük Magyarország is – elektronikus formában, az eTIMSS-ben bonyolította le a vizsgálatot, tükrözve a technológia széles körű használatát az iskolákban és a társadalomban. 2019-ben a magyar tanulók eredménye 4. és 8. évfolyamon egyaránt, mindkét mérési területen a TIMSS nemzetközi átlaga felett volt. A 2019-es és azt megelőző évek eredményeiről részletesebben az Oktatási Hivatal honlapján lehet olvasni: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/nemzetkozi_meresek/timss/TIMSS2019.pdf

A TIMSS 2023 újabb feladatformátumokat és interaktív funkciókat, valamint forgatókönyv-alapú problémamegoldó feladatokat tartalmaz, amelyek motiválják a diákokat és még inkább kihasználják a digitális környezetet. A legutóbbi, TIMSS 2023 mérésről még nincsenek eredmények, arról várhatóan 2024 decemberében lesznek adatok.

Milyen céllal végzik el a PIRLS-vizsgálatot (Progress in International Reading Literacy Study)?

A PIRLS öt évente méri a 4. évfolyamos tanulók szövegértési képességét, illetve az azt befolyásoló háttérte tényezőket. A vizsgálat lebonyolításáért felelős IEA a tízéves korosztály szövegértési képességeinek nemzetközi vizsgálatával azt a folyamatot célozza meg, amelynek során a tanulók eljutnak az olvasni tanulástól a tanulási

A 2019-es és azt megelőző évek eredményeiről részletesebben az Oktatási Hivatal honlapján lehet olvasni:

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/nemzetkozi_meresek/timss/timss_2007_osszefoglalo_jelentes.pdf

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/nemzetkozi_meresek/pirls/PIRLS_TIMSS_2011_tajekoztato.pdf

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/nemzetkozi_meresek/timss/TIMSS2015.pdf

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/nemzetkozi_meresek/timss/TIMSS2019.pdf

A PIRLS eredményeiről szóló részletes jelentések az alábbi linkeken érhetőek el:

https://www.oktatas.hu/koznevelas/meresek/pirls/megjelentek_a_PIRLS_2021_meres_eredmenyei/

https://www.oktatas.hu/koznevelas/meresek/pirls/pirls_2016_meres

https://www.oktatas.hu/koznevelas/meresek/pirls/pirls_2011_meres

https://www.oktatas.hu/koznevelas/meresek/pirls/pirls_2006_meres

https://www.oktatas.hu/koznevelas/meresek/pirls/pirls_2001_meres

célú olvasásig. Ez az évfolyam és életkor fontos pont az olvasó gyerekek fejlődésében, mivel többségük már tud olvasni, és nem pusztán az olvasás gyakorlásának céljából olvas, hanem azért, hogy újabb ismereteket szerezzen, tanuljon. A PIRLS-vizsgálatsorozat olyan eszköz a magyar oktatásirányítás kezében, amely megfelelő módon értelmezve, jól és körültekintően felhasználva az oktatási rendszer jobbá tételének alapja lehet, mert nemcsak saját keretein belül, hanem külső viszonyítási pontokhoz igazítva is vizsgálatra ad lehetőséget. Magyarország a 2001-ben végzett első adatfelvételen, majd az azt követő valamennyi vizsgálaton (2006, 2011, 2016 és 2021) részt vett.

Milyen eredményekről beszélhetünk a legutóbbi mérést megnézve?

Az utolsó, 2021-es PIRLS-mérés több szempontból is rendhagyónak bizonyult. Egyrészt a mérés – hosszú évek fejlesztő munkálatait követően – először került teljes egészében digitális platformra, így a tanulók számítógépen töltötték ki a tesztfüzeteket. Másrészt a tesztfelvétel időszaka a Covid19-járvány miatti lezárások időszakára esett, ami számos országban megnehezítette a mérés lebonyolítását. Magyarországon a mérés tervezett időpontjában, 2020/21-es tanév áprilisában tantermen kívüli digitális munkarend volt érvényben, ezért a PIRLS 2021 mérést elhalasztották. Végül az a 2021/2022-es tanév elején, a tavaszi mérésre kiválasztott iskolák 5. évfolyamos tanulóinak a körében valósult meg.

Magyarország valamennyi PIRLS-vizsgálatban stabilan a skálaátlag felett teljesített. A legutóbbi, 2021-es mérés során Magyarország átlageredménye – ahogyan a mérésben részt vevő többi országé is – csökkent a 2016-os eredményéhez képest. Hazánk 539 pontot ért el, vagyis pontosan ugyanannyit, mint tíz évvel korábban, 2011-ben.

A PIRLS-vizsgálat anyagai titkosak, a korábbi mérések után néhány feladatot nyilvánossá tettek (https://www.oktatas.hu/koznevelas/meresek/pirls/peldafeladatok_pirls), hogy az érdeklődők megismerkedhessenek a mérésben szereplő szöveg- és feladattípusokkal.

Milyen céllal végzik el a PISA- (Programme for International Student Assessment) vizsgálatot? Milyen gyakorisággal történnek meg a mérések, illetve milyen korosztály számíthat a mérésekre?

A PISA-vizsgálat célja annak felmérése, hogy a közoktatás kereteit hamarosan elhagyó 15 éves tanulók milyen mértékben rendelkeznek azokkal az alapvető ismeretekkel, amelyek a mindennapi életben való boldoguláshoz, a továbbtanuláshoz vagy a munkába álláshoz szükségesek. A vizsgálat során elsősorban nem az iskolai tananyag számonkérése a cél, hanem annak felmérése, hogy a tanulók megállják-e helyüket a mindennapi életben, képesek-e tudásukat hasznosítani, új ismereteket befogadni és azokat alkalmazni. Ennek érdekében a PISA igyekezett olyan mérőeszközöket kialakítani, amelyek lehetővé teszik, hogy a tanulók teljesítményei nemzetközileg összehasonlíthatók legyenek.

A háromévente megrendezett PISA-vizsgálat három tudásterületen – szövegértés, matematika és természettudomány – méri a tanulók képességeit. Minden felmérés részletesebben foglalkozik egy-egy tudásterülettel: 2003-ban a 15 évesek matematikai műveltsége, 2006-ban a tanulók természettudományos műveltsége, 2009-ben a szövegértés volt középpontban, 2012-ben pedig újra a matematika kapott kiemelt figyelmet, 2015-ben a természettudomány volt a mérés fő területe. Fontos újdonság, hogy a 2015-ös adatfelvétel már teljes egészében számítógépen zajlott. 2018-ban a digitális környezetben történő olvasási eligazodás állt a középpontban (szövegértés). A 2021-es mérést 2022-re tolták át, és a matematika volt a fókuszban.

A teljesítmények mérése mellett az oktatásért felelős döntéshozók munkájának segítése érdekében a vizsgálat nagy hangsúlyt helyez a különböző oktatási rendszerek összehasonlítására, illetve a jó teljesítményekkel leginkább együtt járó tényezők azonosítására.

A PISA eredményeiről szóló részletes jelentések az alábbi linkeken érhetőek el:

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/nemzetkozi_meresek/pisa/PISA2018_v6.pdf

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/nemzetkozi_meresek/pisa/PISA2015_osszefoglalo_jelentes.pdf

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/nemzetkozi_meresek/pisa/pisa2012_osszefoglalo_jelentes.pdf

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/nemzetkozi_meresek/pisa/pisa_2009_osszogl_jel_110111.pdf

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/nemzetkozi_meresek/pisa/pisa2006_jelentes.pdf

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/nemzetkozi_meresek/pisa/pisa2003_jelentes.pdf

A nemzetközi mérések menetrendje:

	TERÜLET	KOROSZTÁLY	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
TIMSS	matematika, természettudomány	4–8. évfolyamos tanulók	×				×				
PISA	szövegértés, matematika, természettudomány	15 éves tanulók				×			×		
PIRLS	szövegértés	4. évfolyamos tanulók			×					×	
ICILS	számítógépes, információs műveltség	8. évfolyamos tanulók					×				

Milyen eredmények születtek az elmúlt években, évtizedekben?

A korábbi mérések eredményeiről készült összefoglaló jelentések az Oktatási Hivatal honlapján mindenki számára elérhetők. Ahogy említettem, a legutóbbi mérés a koronavírus-járvány miatt 2021-ről 2022-re tolódott, így ennek az eredményei ez év decemberében lesznek nyilvánosak.

Mióta szervezik meg az ICILS (International Computer and Information Literacy Study), vagyis a Nemzetközi Számítógépes és Információs Műveltség Mérést? Milyen céllal jött létre, és pontosan mit mérnek a vizsgálat során?

Az ICILS szintén az IEA által szervezett felmérés, amiben a nyolcadik évfolyamos tanulók vesznek részt. Magyarország idén – 2023-ban – vett először részt a felmérésben, amelyről eredmények még nincsenek. A felmérés célja egy olyan, nemzetközileg is összehasonlítható tanulmány, amely a tanulók számítógépes és információs műveltségét vizsgálja, akképpen, hogy a tanulók hogyan tudják a számítógépet kutatásra, kreatív ötletek megvalósítására és kapcsolattartásra használni otthon, az iskolában vagy saját közösségükben. Az ICILS legfőbb célja, hogy megértsük, milyen tudásra és gyakorlatra van szükségük a tanulóknak ahhoz, hogy ebben a dinamikusan fejlődő információközpontú világban sikeresek legyenek.

Országos kompetenciamérés

A személyre szabott oktatás startvonalán

Az országos kompetenciamérést először 2001 őszén szervezték meg az 5. és 9. évfolyamon, ahol a diákok szövegértési képességét és matematikai eszköztudását mérték fel. Ekkor még nem tavasszal, hanem ősszel tartották a mérést, viszont egy évvel később változtattak a felmérésen, ugyanis a kompetenciamérés átkerült a 6. és a 10. évfolyam végére, amihez 2004-ben a 8. évfolyam is csatlakozott. A 2021/22-es tanév jelentős változást hozott, hiszen a mérés digitális platformra került, továbbá a természettudomány is bekerült a mérés területei közé, ugyanakkor a 2022/2023-as tanév is újdonságot hozott a mérés történetében, ugyanis már kibővültek az évfolyamok, hiszen 4–11. évfolyamig mindenkinek kötelezővé vált a felmérés, sőt a 2023/2024-es tanévtől újabb két műveltségterületet is mérnek már. A kibővült és átstrukturált kompetenciamérésről beszélgettünk **Fási Andreával**, az Oktatási Hivatal (OH) Köznevelési Mérés Értékelési Osztály osztályvezetőjével.

Szöveg: Karkó Ádám

Mit értünk kompetenciamérésen? Milyen kompetenciákat tudnak felmérni az országos mérés során?

Az Oktatási Hivatal a kompetenciákat tesztekkel méri, amelyeknek a célja, hogy felmérjék, milyen mértékben képesek a tanulók a különböző ismereteiket (matematikai eszköztudás, szövegértési képességek, természettudományos képességek, illetve az idegennyelv-tudás) hasznosítani. Elsősorban tehát nem arra vagyunk kíváncsiak, hogy a tényanyagot ismerik-e, hanem hogy megvan-e az a kompetenciájuk vagy képességük, hogy a már megszerzett elméleti vagy gyakorlati ismereteket a mindennapi életben valóban fel tudják használni.

A 2022/2023-as tanévben tartották meg az első, több műveltségi területre és évfolyamra kiterjedő országos kompetenciamérést. Milyen célokkal dolgozták ki az átstrukturálást, illetve mit vártak, várnak az új rendszertől?

A bővítésre azért volt szükség, mert egy olyan oktatáspolitikai igény fogalmazódott meg, miszerint a kompetenciákat minél szélesebb körben kell mérni. Az elmúlt évben az eddig megszokott 6., 8. és 10. évfolyam helyett 4–11. évfolyamon szervezték meg a kompetenciamérést, még hozzá nem csupán két – matematika és szövegértés –, hanem immáron négy – előbbi kettő mellé 2021-től természettudományos és 2015-től idegen nyelvi – műveltségterületen. Azzal, hogy az évfolyamokat kibővítettük, még pontosabb képet kaphatunk – az OH, a pedagógusok és a szülők egyaránt – azzal kapcsolatban, hogy a tanulóknak milyen irányban van szükségük fejlesztésre. Így tehát az oktatást is befolyásolhatják ezek a mérések, hiszen minél szélesebb körben mérjük fel a tanulók ismereteit, kompetenciáit, annál pontosabban látjuk, hogy személyre szabottan milyen erősségeket vagy gyengeségeket kell fejleszteni egy-egy tanulónál.

A 2021-2022-es tanévben első alkalommal teljesen digitálisan szervezték meg az országos kompetenciamérést. Hogyan sikerült lebonyolítani ilyenformán a méréseket? Milyen új lehetőségeket hordoz magában az új mérési struktúra?

A legfeltűnőbb változás az volt, hogy a papírt a számítógépre kellett lecserélni. A papíralapú felmérések esetében mindenhol ugyanazon a napon – és csak egy napon – végezték a felméréseket. A digitális platformra költözés okán azonban ki kellett dolgozni egy olyan stratégiát, hogy miként tud minden tanuló leülni egy időben a számítógép elé, hogy a felmérésben részt vegyen,

2024. évi tavaszi főmérések lebonyolítása

A mérések a Hivatal által meghatározott eljárásrend szerint lesznek megtartva

2024. március 4. és 2024. június 3. között.

4. évfolyam egy mérési nap	5. évfolyam két mérési nap	6-11. évfolyam három mérési nap
szövegértés	szövegértés	szövegértés
matematika	matematika	matematika
	digitális kultúra	digitális kultúra (kísérleti mérés)
	történelem	történelem (kísérleti mérés)
		természettudomány
		idegen nyelv vagy célnyelv

hiszen bizonyára nem minden iskolában van annyi elérhető számítógép, hogy azokat minden évfolyam összes tanulója egyszerre használja. Ezért egy hosszabb időszakot kellett biztosítani az iskolák számára, hogy minden diákot felmérhessenek. Az OH a digitális méréseket a *Te-hetségkapu (egy másik interjúnkban erről bővebben olvashatnak – a szerk.)* felületen keresztül bonyolítja le.

Ugyanakkor azért is lett digitális a mérés, mert az online platform lehetővé teszi a gyorsabb kiértékelést. Míg a papíralapúnál az volt a megszokott, hogy az összes feladatsornak vissza kellett érkeznie az OH-ba, külön kellett válogatni azokat, rendszerezni, kódolni kellett. Ez mind egy hosszú procedúra volt, ami nagyjából több mint fél évre lekötötte az OH-t és az azt segítő szervezeteket. Az elmúlt – 2022/2023-as tanévben tartott – kompetenciamérésről a tanulók egy szinte azonnali visszajelzést kaptak a mérési időszak befejezése után, ami nem egyezik meg a végső, részletes kiértékeléssel, viszont egy átfogó képet ad a tanuló teljesítményéről.

Milyen eredmények születtek az egyes mérési területeken? Hogyan tudják mindezt értékelni?

Minden kompetenciamérést az OH értékeli ki, a mérési eredmények pedig megtalálhatóak az OH honlapján is: (https://www.oktatas.hu/kozneveles/meresek/digitalis_orszagos_meresek/eredmenyek). Itt évekre lebontva olvashatóak a mérések eredményei, amelyek alapvetően vegyes képet rajzolnak ki előttünk, de a helyzet hasonló a különféle nemzetközi felmérések esetében is; tehát nem tudom azt mondani, hogy jó vagy rossz eredményeket láthatunk, mert annyira sokféle eredményről adnak tanúbizonyságot a diákok, hogy ezeket nehéz összehasonlítani. Egyébként az OH honlapján kívül minden intézmény a saját weboldalán feltünteti az eredményeit, amiből a leendő középiskolás diákok és szüleik tájékozódhatnak a továbbtanulás során.

A mérési területekből kiviláglik a magyar tanulók teljesítménye, az eredményekből pedig megfigyelhető, hogy a diákoknak milyen továbbfejlesztésre van szükségük, hogy még jobbak lehessenek bizonyos területeken.

Milyen visszajelzések érkeztek a tanulóktól, a szülőktől, továbbá a pedagógusok oldaláról a megújult méréssel kapcsolatban?

Hozzánk közvetlenül nem érkeznek visszajelzések pedagógusok vagy diákok részéről, hiszen mi alapvetően a mérések szakmai felelősei, nem pedig a lebonyolítói vagyunk. Konkrét visszajelzésekre tulajdonképpen nem számítunk, kivéve azokban az esetekben, amikor valahol előadunk – például egy szakmai konferencián –, hiszen ott jellemzően vannak olyanok, akik hangot adnak negatív és pozitív véleményüknek is, de vannak olyan esetek is, amikor a sajtóból értesülünk

Az országos kompetenciamérés fejlesztései

A mérések már digitális térben valósulnak meg, így:

Próbamérések

A már kész mérési területeken nincs szükség külön próbamérésekre.

Gyorsabb visszajelzés

Az eredmények gyorsabb visszajelzésére adódik már lehetőség.

Nyelvi mérések központi javítása

A nyelvi méréseket is központilag javítjuk, ami jelentős könnyítés az iskoláknak.

Változatosabb feladatsorok

Megjelenésükben és tartalmukban is változatosabbak a feladatsorok.

Nagyobb szabadság

Az iskolának némiképp több teher, de a helyi lebonyolításban nagyobb szabadságot ad számukra.

Környezetkímélőbb mérés

Környezetvédőbb és logisztikakímélőbb mérés a papírmentes eljárással és online alkalmazásokkal.

Pótolható mérések

Hiányzás esetén a tanulók – a megadott idő-intervallumban – pótolhatják a mérést, így közel teljes lesz a mérésben való részvétel.

az adott feladatsor vagy mérési rész véleményezéséről. Ugyanakkor az eredmények segítenek nekünk a szakmai munkában, és abban, hogy a mérések még pontosabban adják vissza a tanulói teljesítményeket. Az eredményekből tudjuk megállapítani például azt is, hogy egy feladat jó helyen van-e a mérésben, vagy esetleg át kell alakítanunk, más évfolyamnál mérnünk, hogy pontos értékeket kapjunk.

Vannak további terveik az országos kompetenciamérés kibővítésére vonatkozóan? Ha igen, mire lehet számítani a jövőben?

Idén két új műveltségterülettel bővül a kompetenciamérés: a történelemmel és a digitális kultúrával. A történelem esetében többször lehet majd forráselemző feladatokra – mint ahogyan az érettségien is –, vagy akár térképes feladatokra is számítani. Feladattípusokban viszont ez a két új műveltségterület is illeszkedik a korábbiakhoz.

Hogyan készülnek az ideik, azaz a 2023/2024-es országos kompetenciamérésre? Milyen eredményekre számítanak?

Szeptember 25-től egészen október 27-ig egy próbamérés zajlik a digitális kultúra, a történelem (mindkét tárgy esetében 6–11. évfolyamosok vesznek részt) és az idegen nyelv (csak a 11. évfolyamosok vesznek részt angol és német nyelvből) műveltségterületeken. Előbbi kettőből azért célszerű megtartani ezt a próbamérést, mert ebből a két műveltségterületből még soha senki nem mérte meg a tanulók kompetenciáit. Eddig alapvetően semmilyen feladatot nem próbáltunk ki, tehát nem biztos, hogy például a hetedikes diákok számára létrehozott feladatsor teljes mértékben valid, hiszen megtörténhet az is, hogy egyes feladatok túl nehezek vagy túl könnyűek lesznek. Az elvégzett próbamérésekről nem küldünk sem a diákoknak, sem az iskoláknak reflexiót, kiértékelést, mert erre tulajdonképpen nekünk van szükségünk, hogy lássuk, az általunk elképzelt feladatok megfelelnek-e a korosztályi elvárásnak. Egyébként a próbamérés nem kötelező, nem kell mindenkinek részt vennie benne, csak azok számára ajánlott, akiket érdekel, hogy mire kell számítani a tavaszi kompetenciamérés során.

Azt még érdemes hozzátennem, hogy a két új műveltségterületből tartandó próbamérést követően a tavaszi mérés kísérleti jellegű lesz, így tehát a főmérést történelem és digitális kultúra műveltségterületekből a 2024/2025-ös tanévre tervezzük. Ugyanakkor nagy lelkesedéssel és izgalommal várjuk a tavaszi felmérési időszakot – ami márciustól májusig fog tartani –, és természetesen az eredményekre is nagyon kíváncsiak vagyunk.

Láss előre: pályaaorientációs lehetőség az Oktatási Hivatal jóvoltából

A pályaválasztás legtöbbünk életében kardinális kérdés volt, akár már általános iskola végén vagy a gimnáziumban, de többünk meghozta – még ha nehezen is – a döntését. Akadnak azonban olyanok is, akik egyetemista korukban sem tudják igazán, valóban azt szeretnék-e hivatásuknak tekinteni, amit éppen tanulnak. Van, akit a pályaválasztási kérdés szinte fo-

lyamatosan üldöz, vannak azonban olyanok is, akik már egészen kicsi koruktól kezdve tisztában vannak azzal, hogy tanárok, rendőrök, netán villanyszerelők vagy fodrászok lesznek. A pályaválasztás előtt álló, köznevelési intézményekben tanuló diákok, de akár a pályakorrekción gondolkodni hajlamos egyetemi hallgatók számára is szeretne segítséget nyújtani az Oktatási Hivatal (OH), ezért hívta életre a Pályaaorientációs Mérő- és Támogatóeszközt (POM), ami 2021 júniusában vált mindenki számára elérhetővé, azóta pedig már több tízezer érdeklődő pályaválasztását segítette, hogy megtalálják a számukra fontos szakmát vagy foglalkozást. Az eszköz létrejöttéről, jelentőségéről és működéséről **Ütőné dr. Visi Judittal**, a Pályaaorientációs Mérő- és Támogatóeszköz kifejlesztő projekt korábbi szakmai projektvezetőjével beszélgettünk.

Szöveg: Karkó Ádám

Milyen céllal jött létre, milyen funkciót lát el, illetve mennyire tud segítséget nyújtani a pályainformációk területén a Pályaaorientációs Mérő- és Támogatóeszköz?

A Pályaaorientációs Mérő- és Támogatóeszközt egy uniós projekt keretében kezdtük el fejleszteni 2017-ben, amit 2021 őszére sikeresen lezárhattunk. A projekt célja az volt, hogy a köznevelési intézményekben dolgozó pedagógusoknak, illetve az ott tanuló diákoknak segítséget nyújtsunk a pályaválasztáshoz, valamint magához a pályaaorientációhoz, ami önmagában egy igen hosszú folyamat. A pályaválasztás természetesen egy nagyon hangsúlyos kérdés, amihez az OH – ennek a projektnek a megvalósításával – szeretett volna segítséget nyújtani. Célcsoportként az általános iskolák 7–8. osztályosait, és a középiskolásokat határoztuk meg, továbbá a szülőket, a pedagógusokat, valamint a pályaválasztásban dolgozó más szakembereket. Első pillanattól kezdve egyértelmű volt, hogy online eszközt fejlesztünk, hiszen manapság kiemelten fontos, hogy az mindenhol elérhető legyen, Budapesttől akár az ország legtávolibb szegletéig.

Milyen elvek és célok mentén dolgozták ki a Pályaaorientációs Mérő- és Támogatóeszközt?

Egyrészt arra koncentráltunk, hogy elegendő információt biztosítsunk a munka világról. Másrészt kifejezetten lényegesnek tartottuk az önismeretet, tehát szeretnénk volna, ha az a diák, netán pályaváltó, aki használja az eszközt jobban megismerje önmagát, képességeit, erősségeit és esetleges gyengeségeit. Az eszköz nem a hiányosságokra fókuszál, hanem segít felismerni azokat a tulajdonságokat, amelyekben az adott személy kiemelkedő, amiben vannak erősségei. Az egész eszköz abban nyújt segítséget, hogy megmutassa, miben vagyunk jók, és merre érdemes elindulnunk.

Ugyanakkor úgy gondoltuk, hogy elengedhetetlen a naprakész friss információk nyújtása is. De leginkább azt emelném ki az elveink közül, hogy tényleg egy támogató, edukatív eszközt szeretnénk volna létrehozni – bár a nevében mérőeszköz szerepel, tulajdonképpen sokkal inkább a támogatásra fókuszáltunk. Fontos, hogy az eszköz használata anonim: tehát mi, az eszköz fejlesztői csupán statisztikákat látunk, amit elemezni tudunk, amiből következtethetünk különböző trendek-

Pályák, foglalkozások Technikai útmutató Hogyan használjam? Bejelentkezem Regisztrálok

Szűrők « < 1 2 3 4 ... > » 1 - 15 / 283

Keresés..

Képzés szintje

- Középfokú
- Felsőfokú

Foglalkozási területek

- Alkotóművészet
- Bányászat és kohászat
- Bölcsészettudomány
- Egészségügy
- Elektronika-elektrotechnika
- Élelmiszeripar
- Előadóművészet
- Építőipar
- Fa- és bútoripar
- Gazdálkodás és menedzsment
- Gépészet
- Informatika és távközlés
- Jog
- Kereskedelem
- Kézműipar és könnyűipar
- Környezetvédelem és vízügy
- Közlekedés és szállítmányozás
- Mezőgazdaság
- Oktatás, pedagógia
- Rendészet, honvédelem és közszolgálat
- Sport
- Szépészet
- Színház és médiatechnológia
- Szociális terület
- Társadalomtudomány
- Természettudomány
- Vegyipar
- Vendéglátás-turisztika

Jellemzők

abroncsgyártó

Az abroncsgyártó szakember feladata a gumiiipari keverőgépeken meghatározott receptúra alapján gumikeverékek elkészítése, illetve a gumikeverékekből nyers- és félkész termékek mellett nehéz műszaki tömlők és nyersabroncsok felépítése, majd vulkanizálása.

Megtekintem

ács

Az ács az a szakember, aki az építkezéseken a tetőszerkezeteket építi, a régit bontja, és felújítja. Munkája során állványzatot épít és összeállítja a zsaluzatot.

Megtekintem

agrármérnök

Az agrármérnök a mezőgazdasági termelés területén végez tervezési, szervezési, irányítási, fejlesztési és kutatási feladatokat. Számos mezőgazdasági ágazatban dolgozhat, például a növénytermesztés, növényvédelem, állattenyésztés, takarmánygazdálkodás vagy élelmiszeralapanyag-előállítás területén.

Megtekintem

államtudományi szakember

Az államtudományi szakember a közszolgálati tisztviselői életpályán elvárt szakmai és emberi standardok szerint az állam feladatával, szervezetével és működésével kapcsolatos ismeretei révén magas szintű tervezési, stratégiai, elemzési és vezetői feladatot lát el.

állatorvos

Az állatorvos az állatok betegségeinek felismerésével, gyógyításával és a betegségek megelőzésével foglalkozik. Megvizsgálja az állatokat, ellátja a sérüléseket, sebészeti beavatkozásokat végez, gyógyszereket ír fel vagy védőoltást ad be az állatoknak.

anglisztika (angol) szakos bölcsész

Az anglisztika szakos bölcsész az angol nyelv, kultúra és irodalom szakértője. Idegen nyelven felsőfokon beszél, közvetít a nyelvet nem beszélő magán- és üzletemberek között, alapszinten tolmácsol, fordít.

re, népszerű szakmákra, de mást nem tudhatunk meg, hiszen személyes adatokról beszélünk, amelyeknek a védelme mindig kardinális elv volt.

Kik használhatják a POM-ot, illetve kiknek érdemes meglátogatni a <https://pom.oktatas.hu/weboldalt/>?

Az eszközt – ahogyan korábban említettem – alapvetően két korcsoport, az általános iskola 7–8. évfolyama és a középiskola 10–12. évfolyama számára hoztuk létre. Egyrészt azért választottuk ezt a két korcsoportot, hogy a POM segítséget nyújtson azoknak, akik még nem tudták eldönteni, mit is szeretnének tanulni, mivel is szeretnének foglalkozni. Másrészt azok számára is merem ajánlani az eszközt, akik tudják, hogy mit szeretnének, azonban szeretnének megerősítést kapni. Persze ez egy kétélű kérdés, hiszen vagy megerősít abban, vagy elgondolkodtat bennünket, hogy érdemes-e azt a szakmát választani, amire eleinte gondoltunk.

Nemcsak a köznevelésben tanulók tudják sikerrel használni az eszközt, hanem akár a felsőoktatásban tanulók is, akik az egyetem első vagy második évében jöttek rá, hogy mást szeretnének tanulni; tehát a pályakorrekcióban is segítséget nyújthat az eszköz. Mindemellett természetesen bárki számára hasznos, aki komolyan gondolkodik a „hogyan továbbról”.

Pedagógusként vagy szülőként hogyan érdemes használni az eszközt?

Elsőként azt ajánlom, hogy mind a pedagógus, mind a szülő ismerkedjen meg a POM-mal. Olvassa el a felhasználást segítő anyagokat az OH honlapján. Majd keresse fel a POM honlapját is, regisztráljon, és ismerje meg a kérdőíveket, tanulja meg a felület kezelését. Hasznos, ha az előbb említett platformokon fellelhető gyakori kérdésekre adott válaszokat elolvassa. Nagyon gyorsan és egyszerűen elsajátítható az eszköz használata.

Hogyan kell használni, milyen instrukciók mentén érdemes a Pályaorientációs Mérő- és Támogató-eszközt segítségül hívni? Hogyan méri fel egy-egy tanuló jellemzőit?

Egy gyors regisztrációt követően el kell készíteni a profilunkat, amiben olyan adatok vannak, amelyek nem teszik beazonosíthatóvá a kitöltőt, de nagyon fontosak az eszköz pontos működésének szempontjából, például lakóhely típusa, iskolatípus, kor vagy nem. Miután a profilunk elkészült, elkezdhetjük a kérdőívek kitöltését.

Négy kiemelt területet mér az eszköz: az érdeklődést, a munka világának szempontjából fontos kompetenciákat és személyiségvonásokat, valamint a természettudományos, ún. STEM-terület (magyarul: MTMI) iránti érdeklődést. Utóbbi némiképp elkülönül a többi kérdéssortól, hiszen a másik három viszonylag egyformán működik, bármikor abbahagyhatóak, nincs időkorlát a kitöltéséhez, nincsen jó vagy rossz válasz. A kérdésekhez jellemzően ötfokú Likert-skála kapcsolódik. A kérdések között vannak ugyanakkor háromfokú skálák, vagy igen-nem válaszlehetőséget megadó válaszok. Csak akkor lehet egy oldalról továbblépni, ha ott mindent kitöltöttünk, amíg viszont az adott kérdőívet töltjük, bármikor vissza tudunk térni egy-egy kérdéshez, hogy ott esetleg újragondoljuk a válaszainkat. Amikor pedig befejeztük és kilépünk, a rendszer lezárja az adott kérdőívet, és később már nem tudunk módosítani a válaszokon. Mindegy, hogy ezeket a kérdőíveket milyen sorrendben töltjük ki, azt szabadon választhatjuk meg.

Az MTMI-feladatsorban nem a hagyományos iskolai tudást mérjük, hanem az ismeretek gyakorlati alkalmazását, a logikus gondolkodást, valamint az adott terület iránti érdeklődést szeretnénk föltérképezni. Ebben a feladatsorban vannak jó és rossz válaszok, sőt a kitöltés időkorlátos, ugyanis 45 perc áll rendelkezésre a 30 feladat megoldására. Természetesen abba lehet hagyni, azonban az addig eltöltött idő elvész, és a rendszer nem

menti el a korábbi válaszainkat, hanem egy új feladatsort generál számunkra egy bemért feladatbankból. Témák szerint szóba kerül az élő-élettelen természet, a műszaki, a digitális tudás és a matematika ismerete.

Miután mind a négy kérdőívet sikeresen kitöltöttük, területenként kapunk visszajelzést a rendszertől, amelyekből kiderül, milyen az adott személy érdeklődése, milyen kompetenciákkal rendelkezik, illetve, hogy milyen személyes tulajdonságai vannak – ezek grafikus és szöveges visszajelzések, amelyek mindig a korosztályos átlaghoz viszonyítanak. A grafikus ábrák egy átlagtartományon belül vagy azon kívül jellemzik az adott kitöltőt, amit viszont érdemes hangsúlyozni, hogy ezek sohasem a jó vagy rossz tulajdonságokat bemutató ábrák, sokkal inkább egy önmagunkról kialakított értéket és képet mutat meg az eszköz. Az elkészült adatokból a rendszer – egy bonyolult matematikai algoritmus segítségével – létrehoz egy ún. komplex profilt, amibe mindent „belehúz”, amit egészen addig vizsgált. Az így kialakult kép alapján ajánl a regisztrált felhasználó számára hozzá legjobban illeszkedő szakmákat, foglalkozásokat.

Számtalan személyiség- és önismereti tesztet találhatunk lépten-nyomon. Ezek adták a POM alapját jelentő kérdőívek kidolgozását?

A projekt során gyakorló pedagógusokkal, illetve a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Továbbtanulási és Pályaválasztási Tanácsadójának szakembereivel dolgoztunk együtt, akik szintén használnak – használtak már korábban is – különféle mérőeszközöket, és pontosan ez a sokféle eszköz adta az alapötletet, hogy készítsünk egy komplex eszközt, ami sok szempontból képes vizsgálni a tanulókat.

Milyen visszajelzések érkeztek, amióta a POM elstartolt?

Ahogy elkészültek az eszköz egyes funkciói, rögtön kipróbáltuk, és a visszajelzések segítségével finomhangoltuk azokat. Több mint tízezer tanuló működött együtt velünk a POM elkészültében, valamint több száz iskola segítette munkánkat. Ennek az együttes munkának lett az eredménye a 2021 júniusában élesített eszköz, amihez – szerencsére – sikerült egy pedagógus-továbbképzést is indítanunk, ahol a pedagógusok a POM működésével és a pályaorientációs folyamat támogatásával ismerkedhetnek meg. A POM használatáról érkező visszajelzések egyértelműen pozitívak. Mindent figyelembe véve úgy érezzük, hogy a POM esetében egy valóban hasznos és sikeres fejlesztésről beszélhetünk.

Portál a tehetségekért

Bemutatózik a TehetségKapu

2016-ban indult útjára a TehetségKapu felület, melynek legfőbb célja a tehetséges gyerekek azonosítása és a pedagógusok munkájának támogatása a tehetséggondozásban. A portál segítséget jelent az intézményeknek, a pedagógusoknak, de legfőképpen a tehetséges gyerekeknek. Ez a hét éve folyamatosan fejlődő felület igazán sokrétű és hatékony, tesztek, kérdőívek, mérések, versenykiírások segítik a magyar tehetséggondozást. **Dugasz Jánossal**, az Oktatási Hivatal Köznevelési Programok Főosztályának főosztályvezetőjével beszélgettünk a TehetségKapu indulásáról, jelenlegi funkcióiról és a jövőbeli tervekről.

Szöveg: **Vágóné Ugró Szilvia**

Milyen céllal jött létre a TehetségKapu információs rendszer és hogyan kapcsolódik a Nemzeti Tehetség Programhoz?

A TehetségKapu hét évvel ezelőtt indult a Nemzeti Tehetség Program részeként, kettős céllal; egyrészt azért, hogy a tehetséggondozó programoknak legyen egy tárhelye, másrészt azért, hogy a tehetségeket gondozó pedagógusoknak is legyen egy felülete. A portál szakmai támogatást is nyújt a tehetséggondozáshoz, melynek szintén két része van; egyrészt van egy megfigyelési szempontsor és kérdőívgyűjtemény, melyet *Dr. Gyarmathy Éva*, az SNI Tehetségeket Segítő Tanács megalapítója fejlesztett ki. Ezeket a pedagógusok szabadon használhatják. Alapvetően négy korosztály számára készültek, sokrétűek, vannak olyan kérdőívek köztük, amit a gyerekek töltenek ki, és vannak olyanok, amelyeket a pedagógusok. Ezek mellett számos gyakorlófeladat is található a honlapon különböző tantárgyak-

ból, melyek egy része egy konkrét tantárgyhoz kapcsolódik, de vannak olyanok is, amelyek több tantárgy tananyagát egyszerre gyakoroltatják a gyerekekkel. A portál sajátossága még, hogy tanulmányi versenykiírások is fellelhetőek a felületen, valamint néhány verseny, mint az *Informatikai Alkalmazói Verseny* vagy a *Horváth Mihály Történelemverseny* kérdéssorának kitöltése is a felületen történik. Ez utóbbinak különlegessége, hogy a kiadott forrás alapján készülhetnek fel a gyerekek, tehát nem az iskolai tudásukat méri, hanem a forrásanyagot kell ismerniük. Ezért ez a verseny nagyon jó előszobája a történelem OKTV-nek.

Milyen lehetőségeket biztosít a portál a tanulóknak, a pedagógusoknak és az intézményeknek?

Az a tanuló, aki regisztrál a felületre, létrehozhatja a saját tehetségprofilját, amely hasonló az ellenőrző füzethez, azzal a különbséggel, hogy míg egy ellenőrzőbe

The screenshot shows the 'TehetségKapu' website interface. On the left is a navigation menu with categories like 'INTÉZMÉNYEK', 'TEHETSÉGGAZONOSÍTÁS', 'HÍREK', 'GYAKORLÓ FELADTLAPOK', 'TEHETSÉGGONDOZÁS', 'MÉRÉS INDÍTÁSA', 'HÁTTÉRKÉRDŐIV INDÍTÁSA', and 'ELŐZETES OKM EREDMÉNY'. The main content area is titled 'Versenyek' and contains a grid of nine competition cards. Each card has a colorful logo at the top, followed by the competition name, dates, location, and a 'RÉSZLETEK' button.

Competition Name	Dates	Location
Próbaverseny Salgótarjáni POK	2021. 10. 30. - 2021. 10. 31.	Salgótarjáni Pedagógiai Oktatási Központ
IV. Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rajzverseny	2021. 11. 05. - 2021. 12. 04.	Miskolci Pedagógiai Oktatási Központ
Olvasni jól - Olvassunk együtt!	2021. 11. 10. - 2021. 12. 15.	Andrássy György Katolikus Közgazdasági Technikum, Gimnázium és Kollé...
Pályaorientációs felkészítés	2021. 11. 10. - 2022. 04. 30.	Andrássy György Katolikus Közgazdasági Technikum, Gimnázium és Kollé...
Deák Ferenc magyar nyelvi és szövegértési verseny	2021. 11. 11. - 2021. 11. 11.	PTE Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium Deák Ferenc Általános Iskolá...
Dobós Történelmi Diákkör	2021. 11. 11. - 2022. 04. 30.	Egri Dobó István Gimnázium (031599)
Színjátész szakkör	2021. 11. 11. - 2022. 06. 10.	Országkristóf Általános Iskola (031521)
Hajrá, FOCII	2021. 11. 11. - 2022. 06. 15.	Egri Lenkey János Általános Iskola (031451)
Járd ki lábam, járd ki most... néptáncfoglalkozás 1-2. évfolyamosok részére	2021. 11. 11. - 2022. 06. 15.	Egri Lenkey János Általános Iskola (031451)

bekerülnek a rossz jegyek, intők is, addig a tehetségprofil tartalmáról a diákok maguk döntenek, ide a számukra fontos verseny- és mérési eredményeket emelhetik be. Amikor iskolát váltanak, elérhetővé tehetik az új tanáraik számára a tehetségprofiljukat, melyből már a tanárok is látják, hogy milyen eredményeket ért el az adott diák, mely tantárgyakból szeret versenyezni. A gyerekek azonban dönthetnek akár úgy is, hogy nem mutatják meg a tanáraiknak az eredményeiket, hanem maguknak gyűjtögetik, hiszen ehhez is joguk van a felületen.

Az intézményeknek nem kell regisztrálniuk a felületre, mert a portál a KIR-rendszerből automatikusan áttemeli az adatokat. Viszont a pedagógus a regisztráció után kialakíthat egy saját tanulócsoporthat, így láthatja azoknak a gyerekeknek az eredményeit, akiket ő tanít. Emellett küldhet ki nekik – akár éves rendszerességgel – kérdőíveket, tölthet ki róluk megfigyelési szempontsorokat, így ezek is láthatók lesznek a gyermek tehetségprofiljában, ezáltal láthatóvá válik a gyerek fejlődése is, nemcsak a versenyeredmények. A tanulmányi versenyek kapcsán van még egy nagyon hasznos funkciója az oldalnak; ha a pedagógus korábban

kialakított egy tanulócsoporthat, melyben benne vannak a diákjai, akkor nagyon könnyen, egy kattintással tudja a versenyekre regisztrálni a tanulóit.

A TehetségKapu felületén a tesztek és a versenyek mellett mérések is találhatóak. Milyen mérések ezek és hogyan kapcsolódnak a tehetségazonosításhoz?

A portálon két mérés található, amelyek szintén segítségükre lehetnek a pedagógusoknak a tehetségazonosításhoz. Az egyik ilyen mérés a *MaTalent*, amelyet általános iskola negyedik év végén vagy ötödik év elején valósíthatnak meg a pedagógusok. Ennek a mérésnek a fő célja, hogy a matematikai tehetségeket beazonosítsa. A mérés anonim, a TehetségKapu portál nem jegyzi meg a gyerekek nevét, csak azt, melyik iskolába járnak és mi a mérési azonosítójuk száma a mérésen. Ennek a mérésnek az eredményeit megkapják az iskolák, ezáltal a pedagógusok látják, hogy az adott gyerek hogyan teljesített egy adott területen. Sok visszajelzést kapunk ezzel kapcsolatban arról, hogy olyan diákok érnek el feltűnően magas pontszámokat, akikről a pedagógusok sem gondolták volna ezt korábban, annak ellenére, hogy sok időt töltenek a gyerekekkel. Az átütő tehetségfej-

lódész gyermekek számára az elmúlt évben már egy háromnapos, bentlakásos tábort is szerveztek a kollégáim, ahol voltak határon túli tanulók is, a gyerekeket kísérő pedagógusok számára pedig szakmai továbbképzés volt ezen idő alatt.

A másik mérés, mely mondhatni, a legnagyobb projektje a TehetségKapunak, az országos kompetenciamérés digitális változata, amely közvetett módon segít a tehetségazonosításban. Ez a mérés 2022 tavaszán jelent meg először a felületen, és azóta is folyamatosan bővül mind az évfolyamok, mind a tanulmányi területek tekintetében. Jövő tavasszal már negyedik évfolyamtól tizenegyedik évfolyamig fogunk mérni korosztálytól függően szövegértést, matematikát, történelmet, természettudományt, digitális kultúrát és idegen nyelvet. Többnyire tantárgyfüggetlen mérések ezek, és picit eltér a mérés jellege, a feladatok típusa attól, amit a gyerekek megszoktak, ezért azok a tanulók is meg tudják itt mutatni a kimagasló tehetségüket, akiknek a tanórákon ezt nem sikerül bizonyítani. Ehhez kapcsolódóan korábban is voltak már adataink, amikor azt vizsgáltuk, hogy egy adott gyerek matematikaórai teljesítménye hogyan viszonyul a kompetenciamérési eredményéhez. Az eredmények azt mutatták, hogy volt olyan diák, aki mindkét helyzetben nagyon szép eredményt ért el, de volt olyan is, hogy egy kettes, hármas tanuló a kompetenciamérésen a legmagasabb pontszámot érte el az osztályból.

A tesztek, mérések eredményei csak a tehetséggondozásban jelentenek támpontokat vagy az oktatás más területén is segítséget jelenthetnek a pedagógusoknak?

Van a tehetségnek egy nagyon fontos tulajdonsága, mégpedig az, hogy sok esetben a gyerek érdeklődése, kíváncsisága előbb jelenik meg, mint az a kiemelkedő szintű készség, képesség, tudás, ahol a tehetség megmutatkozik a pedagógus számára. Ezért, ha egy gyerek érdeklődik egy téma iránt, és a pedagógus ehhez kapcsolódó feladatokkal látja el – még ha nem is tűnik adott pillanatban kiugró tehetségnek –, ezen feladatok kapcsán kialakulhat a diákban egy olyan mértékű érdeklődés és tudás, amelyet később már tehetségnek tudunk nevezni.

A tehetséggondozás számos témát felölel annak függvényében, hogy az adott diák mely tantárgy vagy téma iránt érdeklődik. A portál komplex módon is foglalkozik a tehetséggondozással. Mondana néhány konkrét példát erre?

A TehetségKapun vannak tantárgyi feladatsorok, például történelemből, magyar irodalomból, társadalomismeretből és még sok másból, és vannak komplex feladatok is, ahogy azt már korábban említettem. Felső tagozaton például ilyen a *Parlamenti séta* feladatlap, amely a Parlament hét helyszínét mutatja be, és ezek kapcsán a gyerekek művészettörténeti, történelmi, fizikai és matematikai kérdéseket kapnak. Hasonló alsó tagozatosoknál a *Magyarországi kalandok*, mely kapcsán a környezetismeret-, szövegértés- és matema-

tikaismereteiket tehetik próbára egy izgalmas, képre-gényszerűen színes, kalandos, többfordulós versenyben. Ezek kapcsán fontosnak tartom kiemelni azt is, hogy a portálon található megfigyelési szempontok és kérdőívek is teljes mértékben függetlenek a tantárgyaktól, vagy akár az iskola működésétől, ezek kizárólag a gyerekekről szólnak.

Melyek a TehetségKapu hosszú távú céljai?

Célunk, hogy minél több regionális tanulmányi verseny felkerüljön a TehetségKapura, hogy mind a tizenöt Pedagógiai Oktatási Központ ezen a portálon szervezze a tanulmányi versenyeket, beleértve azokat is, melyek nem online kitöltést igényelnek, így azoknak a versenykiírásai és eredményei is felkerüljenek a portálra. Továbbá hosszú távon cél az is, hogy akár az országos versenyek is megjelenjenek a portálon. Szeretnénk azt is, ha a Nemzeti Tehetség Program nyertes pályázói minél szélesebb körben megjelennének a TehetségKapun tehetséggondozó szervezetként a programjukkal együtt. Ha ezt a célt elérjük, az azt fogja jelenteni, hogy évente több száz új program fog megjelenni a felületen.

A mérések vonatkozásában szándékunk, hogy a MaTalent, illetve később minél több verseny és mérés is elérhető legyen a Kárpát-medence minden magyar ajkú gyermeke számára. Kiemelt szakmai fejlesztés, hogy a TehetségKapu felülete adaptív tesztelésre is alkalmas legyen, azaz a rendszer a gyerekek éppen megmutatott tudásához igazítaná a feladatok nehézségét. A portálon jelenleg elérhető méréseken az a gyakorlat, hogy a gyerekek könnyebb, nehezebb és nagyon nehéz feladatokat is megoldanak, és az ezekre kapott pontszámok alapján becsüljük meg a képességüket. Sokkal hatékonyabb lenne, ha a gyermek előző válaszához igazodna a következő kérdés, hiszen, ha azt mondjuk gyorsan és jól megoldotta, akkor már jöhet a nehezebb feladat. Bízunk benne, hogy ezek a tervek néhány éven belül megvalósulnak, hatékonyabbá téve a tehetségazonosítást és a tehetséges gyerekek segítségét.

SPORI!

„Nemcsak az épületeket kellene akadálymentesíteni, de az emberek gondolkodását is meg kell változtatnunk”

Rovatunkban hónapról hónapra olyan fiatal sportolókat szólaltatunk meg, akik az évek során kitartó munkával egyre feljebb és feljebb jutottak választott sportágukban. Spori! című rovatunkban most azzal a hihetetlen motivációval rendelkező paraatlétával sikerült beszélgetnem, aki 24 éves korára négyszeres világbajnok, háromszoros Európa-bajnok és egyszeres paralimpiai bajnok lett, s e lenyűgöző lajstrom után áll még a 2024-es párizsi Paralimpia, ahol bizakodva várjuk **Ekler Luca** újabb győzelmeit.

Szöveg: Karkó Ádám

Fotó: Oroszi Zsuzsanna

A sportcsalád örökében

Luca sportos családban nőtt fel, ahol soha nem volt kérdés, hogy ő is – a család örökében – sportolni fog. „Kiskoromtól kezdve az életem szerves része volt a sport, a pláne az egészben, hogy a szüleim is sportolnak, mióta az eszemet tudom” – kezdett bele történetébe a fiatal paraatléta. Kifejezetten izgalmas még a családtörténetben, hogy Luca nagyszülei közül hárman is testnevelőtanárok voltak, így, valljuk be, nem meglepő, hogy a családban mindenki sportol. Szerinte ilyen közegben felnőni alapvetően predestinálja azt, hogy a gyerekek egyszer – de biztosan – sportolni fognak. Szülei sosem presszionálták nála a sportot, viszont nem tagadták azt sem, hogy örülnének, ha lányuk sportkarrierje megkezdődne valahol, ami aztán – nem sárgaköves úton ugyan, de – megindult a csúcs irányába.

Bár gyerekkorában a tenisz volt az első nagy szerelme, tízéves korában sztrókot kapott, aminek következtében Luca teljes bal oldala lebénult, a sikeres rehabilitációnak köszönhetően azonban a bal kézfejen kívül újra megtanulta használni a végtagjait. Felépülése után sajnos nem tudta ugyanonnan folytatni a teniszt, ahol abbahagyta, ezért – a kényszerűség okán, hiszen sportolni mindenképpen akart – rátalált az atlétikára. „Versenyszerűen sportoltam, ugyanakkor arról sokáig fogalmam sem volt, hogy létezik a parasport. Évekig rejtve maradt előttem ennek az egésznek a megléte; végül 2017-ben – abszolút a véletlennek köszönhetően – csatlakozhattam a paraatlétikai válogatathoz, amit sorsfordító eseménynek gondolok mindmáig” – mesélte Luca.

A felépülés stációi

Luca 10 éves múlt, amikor bal oldala teljesen lebénult. A kórházban mintegy egy hónapot töltött el, de nagyjából egy éven keresztül tartott a rehabilitáció. Az iskolába való visszatérést követően a tanárok és az osztálytársak segítőkészen álltak Lucához, ám gyakran észrevette, hogy összesűgnak a háta mögött a folyosón, kibeszélik. Abban az évben teljesen el volt tiltva a testnevelésórától. Luca izgatottsággal teli hangon mesélt erről az időszakról: „En éreztem magam a legrosszabbul, amiért nem tesizhettem, és a felmentettek padján kellett ülnöm.” Hozzátette, hogy az ő fogyatéksége nem olyan feltűnő, és sokan nem láthatták a legrosszabb állapotában, ami miatt – talán szerencsére? – nem kapott különösebb megkülönböztetést vagy rosszindulatú beszólásokat.

Sportolóink nagysága

A fiatal tehetség nagyon sok sportlóra felnéz, azt azonban hozzátette, hogy kifejezetten egy vagy két sportlót nem tudna kiemelni, ugyanis szerinte „minden sportlónak megvannak azok az időszakai, amikre fel kell néznie az emberiségnek, amikor igazán nagynak láthatjuk őket.” Ezeket az időszakokat szokta Luca is megvizsgálni – és saját karrierjére kivetíteni –, amikor inspirációt, motivációt kap egy-egy sportlótól. Ugyanakkor – sportoló család révén – édesapját tekintti a legnagyobb sportlónak, mert „ő amellet, hogy dolgozik, az élet minden területén – így a sportban is – olyan hozzáállást tud statuálni, ami miatt nagyon tisztelem és szeretem.”

(MTI) Koszticsák Szilárd

A tanulóévek elágazásai

Luca az általános iskolai és a gimnáziumi évek során megtanulta nagyon jól beosztani az idejét, hiszen tudta, hogy ha vége van egy tanítási napnak, akkor rögtön kezdődik a pályán való helytállás, vagy olykor a rohanás a ze-neiskolába; szóval muszáj volt megtanulni, hogy a sulit után nem a jól megérdemelt pihenés következik, hanem a leckeírás és a másnapra készülődés. „Nagyon figyel-nem kellett az órákon, mert tudtam, hogy ha a tananyag nagy részét ott meg tudom jegyezni, otthon legfeljebb csak átismételnem kellett. Furán hangzik, de muszáj volt tényleg megtennem mindent azért, hogy otthon már ne kelljen pluszban olyan dolgokkal foglalkoznom, amit az iskolában is meg tudok tanulni” – magyarázta az at-léta. Hozzátette, hogy ezt az elsajátított tudást magával vitte az egyetemre is, mert a vizsgaidőszak és a verseny-időszak ütközött egymással. „Én voltam az a hallgató, aki már a második órán vittem a beadandómat, mert tudtam, hogy minél később adok le egy dolgozatot, annál jobban el fogja vonni a figyelmemet a versenyre való felkészülés-től.” Az alapképzést ilyen hektikus életmóddal végezte el, ami jól példázza Luca magas tűrőképességét.

Fontosak a tanárok

Úgy hiszi, nagyon jó közege volt az általános iskolában, de a gimnáziumi légkör volt a legotthonosabb, bár – tet-te hozzá Luca – küzdeni is kellett, nagyobb volt a ver-seny, sokat kellett tanulni; talán nem hiába mondható erős gimnáziumnak a szombathelyi ELTE Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium – ami a HVG 2023-as középiskolai rangsorában a 15. helyezést

nyerte el. A sportoló szerint sokan jelentkeztek erős egyetemekre, és magas pontszámokkal nyertek felvé-telt az iskolatársai.

Luca mindmáig hálás a középiskolai testnevelés-tanárának, aki nagyon sokat tett azért, hogy a sport szeretete mindenki számára evidens legyen. Szerinte példaértékű *Földesné Bolfert Erika* tanárnő pedagógiai szellemisége, mert olyan testnevelésórákon vehettek részt a tanulók, ahol senki sem érezte azt, hogy a tesióra haszontalan volna. Falmászásra, konditermi vagy ép-pen önvédelmi tréningekre vitte a diákokat; mindemel-lett elméleti tudással is bővítette a diákok ismereteit a tanárnő. „Nemcsak szakmailag, hanem emberileg is nagyon sokat tanultam tőle. Mindig ott volt mellettem, amikor kellett – akkor is, amikor az emelt szintű test-nevelés-érettségire készültem” – mondta Luca.

Az iskolapadból ugrás a munkába?

Luca a sportot tekinti hivatásának, életének legfonto-sabb lényegét ebben találta meg. Másfél évvel ezelőtt fejezte be a mesterképzést a Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetemen, ahol jelenleg a sport mellett félállásban tudott munkát vállalni, továbbá az Eötvös Loránd Tudományegyetemen is óraadóként dolgozik. A néhai TF-es hallgató most ősszel kezdte meg az *inklu-zív sportoktató* szakirányú továbbképzés című szak okta-tását, ugyanis Luca lett ennek a szakfelelőse – és oktatója is. Ugyanakkor mindkét egyetemen a *Paraatlétika* nevű választható tárgynak is ő az egyik oktatója.

Időközben pedig a Magyar Edzők Társaságának (MET) elnöksége és a Kemény Dénes vezette Mesteredzői Kollé-

gium döntése értelmében a Kollégium javaslatára a MET az idén három Mesteredző-díjat adományozott (<https://tf.hu/hirek/hirek/15017-szalma-laszlo-ekler-lucanak-is-koszonhetem-a-mesteredzoi-cimet>), melyek közül az egyiket Szalma László atlétika szakedző, a Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem Atlétika Tanszékének egyetemi docense kapta meg, amihez Szalma a következőt fűzte: „a kitüntetés tanítványomnak, Ekler Lucának, a paraatlétika világklasszisának is köszönhetem.” Luca így emlékszik vissza kapcsolatukra: „amikor bekerültem az egyetemre, azon gondolkodtam, vajon folytassam-e az atlétikát, s a tanár úr személye volt az, ami végül is választ adott a kérdésekre. Olyan bizalommal állt a sportolókhöz, az inspiratív személye rögtön afelé vitt engem, hogy nekem folytatnom kell ezt a sportot. Nagyon jó kapcsolat alakult ki közöttünk az évek során, minden esetben maximálisan jól tudunk együtt dolgozni. Idén léptünk a közös munka hetedik évébe.”

Egy új világ reményében

Luca az M4-nek adott interjújában (<https://youtu.be/0k5e64yXIL4>) azt mondta, hisz abban, hogy születni fog egy világ, ahol mindannyian egyenlők lehetünk, és bár kérdés, hogy ez így lesz-e, mindenesetre a Magyar Paralimpiai Bizottság és ő is tesznek azért, hogy ez a világ tényleg eljőjön. Hozzátette, hogy nagyon érdekes volna egy olyan világban létezni és élni, ahol minden akadálymentes, de nem csupán fizikai, hanem lelki és szellemi értelemben is. „Nemcsak az épületeket kellene akadálymentesíteni, de az emberek gondolkodását is meg kell változtatnunk, ami meglehetősen fontosabb, mint a fizikai mozgástér kialakítása.” Luca úgy látja ugyanakkor, hogy javuló tendenciát mutat a társadalom, egyre inkább elfogadóak az emberek, de még

ennél is lehetne többet és jobbat kihozni a kérdésből. „Azt gondolom, hogy parasportolóként egyre több teret kapok, hogy ledöntsem a falakat. Hálás vagyok azért, hogy sokan nyitottak arra, amit mondok, örülök, ha megértik azt, hogy érdemes meghallgatni és megérteni másokat is.”

Az élet sporton és munkán túl

A fiatal sportoló nem csak a munkájának és a sportnak él, bár tény, hogy ideje nagy részét mégis e két dolog teszi ki. Ugyanakkor imád olvasni, persze amikor ideje engedi – és jellemzően akkor sem olyan könyvet olvas, amit éppen kézbe venne. Ha idejéből kitelik, sokat kirándul, igyekszik sok időt a természetben eltölteni. Ami viszont nagyon izgalmas még, hogy az utóbbi időben Luca kipróbálta magát a kenyérsütésben. Az ötlet édesanyjától ered – és egy korábbi fogadalmából –, miszerint nem szeretne többet bolti kenyeret venni. „Jó érzés, hogy én süthetem meg a kenyeremet, jó érzés, hogy tudom, mi van benne, és persze az sem elhanyagolható tény, hogy nem kell két-három nap után a kukában landolnia a megszáradt, penészes kenyérnek, amit nem fogyasztottunk el. A saját kovászos kenyérem több mint egy hétig is eláll” – mesélte Luca.

A jövő évi tervekről

A jövő évi tervek között szerepel Luca számára egy korábban elmaradt világversenyre való kiutazás Japánba, de Európa-bajnokság is lesz Lengyelországban, ezek mellett világkupákra is edz, és nagy erővel fog készülni a XVII. Nyári Paralimpiai Játékokra, amit jövőre Párizsban tartanak meg.

Madách Imre

▶ 1823. január 20. – 1864. október 5.

Szöveg: **Tóth-Csuvikovszky Sára**, magyartanár

Madách Imre 200 évvel ezelőtt, 1823. január 20-án látta meg a napvilágot a felvidéki Alsósztrégován. Fő műve, *Az ember tragédiája*, a magyar irodalom legtöbb nyelvre lefordított műve, amely a világirodalom fontos részévé vált. Jellemzően egyműves szerzőnek tartják, bár való igaz, *Az ember tragédiája* megjelenése előtt nem sokan ismerték a nevét – még irodalmi berkekben sem – az addig megjelent első verseskötete, a *Lant-virágok* még nem hozott neki átütő hírnevet.

A drámai költemény – vagy más műfaji megjelöléssel, az emberiségköltemény – a szerző életében nem került színpadra, halála után majd' húsz évvel, 1883-ban került sor az ősbemutatóra, ám innentől kezdve mint színdarab is egyre nagyobb elismerést szerzett.

A mű értelmezésének megannyi formáját olvashatjuk, melyekből tudhatjuk, hogy Madáchnak enyhén szólva sem volt problémamentes a nővel való kapcsolata, ami az egész gondolkodásmódjára és világlátására kihatott. Az édesanyja, *Majthényi Anna* és felesége, *Fráter Erzsébet* közötti folyamatos konfliktus, versengés alapjaiban rázta meg Madách nőkbe vetett hitét és bizalmát. Tapasztalatai és negatív élményei örökre megváltoztatták elképzeléseit arról, hogy hol helyezkedik el a nő a férfi életében. Az anyós és a feleség közötti összekülönbözésekbe szinte felőrlődött Madách, közte és felesége között a végső törést az jelentette, hogy amikor Madách egyéves börtönbüntetését töltötte, neje egy másik férfi oldalán talált boldogságra. A válást követően Fráter Erzsébet visszaköltözött a szülői házba, Nagyváradra, ahol a Madáchtól megszerzett vagyonból tartotta fenn magát. De a pénz elmaradozott, hiába könyörgött Erzsébet még a betegágyán írt levelében is, élete zuhanásnak indult: otthontalan lett, hidak alatt aludt, a gyermekeit soha többé nem láthatta. Testileg és lelkileg is megtört, végül a szegények kórházában halt meg 47 éves korában.

A műben nemcsak az emberiség nagy, fontos kérdéseit taglalja, hanem arra is keresi a választ, hogy maga az egyén hol lelheti meg a boldogságot. Ha megvizsgáljuk a három szereplő – Ádám, Éva és Lucifer – egymáshoz való viszonyát, illetve, hogy ebben a triumvirátusban kinek hol a helye, megismerhetjük az író aktuális nehézségeit, problémáit, és az is kiviláglik a műből, hogy kudarcba fulladt házassága Fráter Erzsébettel miként befolyásolta, hogy a nő milyen aspektusban van jelen a párkapcsolatban: így alkotta meg Éva jellemét *Az ember tragédiájában* is.

Ádám és Lucifer kettősége egyértelmű, a gondolkodásmódjuk és világlátásuk alapjaiban ellenkezik. „Ádám az idealizmus, Lucifer a realizmus [...] Ádám a lelkesedő optimista, Lucifer a számító józan ész pesszimizmusa

[...], de mit keres ebben a teljes, harmadikat kizáró dualizmusban Éva, a harmadik?”

Éva és Ádám érzelmi viszonyulása fontos következtetést enged levonni Madách nőkről való elgondolásáról: Éva az élet, az élni akarás, a kitartás motívuma. Ő szülhet gyermeket, benne fejlődik az élet forrása. A nő elengedhetetlen ahhoz, hogy megjelenjen az élet új csírája, a magzat.

A 11. színben mindenki beletáncol a sírgödörbe, de Évában olyan erős az élni akarás, hogy a mélybe zuhanás helyett dicsőségesen, glóriával emelkedik fel. Ádám minden egyes színben fokozatosan veszti el a bizalmát az emberiségben, mellyel párhuzamosan a lelke egy részét is elveszti. A főhős rengeteg korban, helyen és társadalmi pozícióban megfordul, ugyanakkor mindig csalódnia kell, és e csalódások sorozata vezet az öngyilkosság gondolatához. Évának azonban sikerül meggyőzni őt terve értelmetlenségéről: megsúgja neki, hogy a gyermekét hordja a szíve alatt, az élet folytatódik tovább, így hiába halna meg Ádám, halála értelmetlenné válna. Ekképpen győzött az élet. Ádám az örök kudarc, a kiábrándulás, amelyen csak a nő, Éva segítségével tud átjutni; a férfi csupán a nővel együtt képes teljes értékű életet élni. És ezt a motívumot erősíti az is, hogy míg Ádám a színekben egyre idősebbként reinkarnálódik, Éva a színek többségében fiatal, életerős, kívánatos nő képében jelenik meg.

Madách Imre csalódott a feleségében, a válás után mégsem kizárólag borúlatoan szemlélte a nők szerepét. *Az ember tragédiája* című művéből lesűrhetjük, hogy bár a szerző házassága kudarcba fulladt, Madách mégis hitt abban, hogy a nő szerves része a férfi életének: kiegészítik és segítik egymást a külvilág nehézségeivel szemben.

Felhasznált irodalom

Gintli Tibor (szerk., 2010) *Magyar irodalom*, Akadémiai Kiadó, Bp.

Szerb Antal (1972): *Magyar irodalomtörténet*, Magvető Könyvkiadó, Bp.

Tóth Éva (1997): Éva és Ádám, *Palócföld*, 43. évf. 4. sz., Balassi Bálint Megyei Könyvtár, Salgótarján.

Vajthó László (szerk., 1977): *Magyar irodalmi ritkaságok – Madách Imre levelezéséből*, A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, Bp.

Kulturális ajánló

Összeállította:
Vágóné Ugró Szilvia

► MÚZEUM

Zsolnay Kerámia Múzeum, Pécs

Zsolnay Miklós (1857–1922) a porcelánjairól híres pécsi család sarja 1907-ben egy szép Zsolnay-kollekciót ajándékozott Pécs városának. Tulajdonképpen ez volt a kezdet, majd 1928-ban Zsolnay Vilmos (1828–1900) keramikusművész születésének centenáriumán a család tagjai egy Zsolnay Múzeum alapítása mellett döntöttek, amely kiállításának darabjai mára már több ezret számláltak. 1948-ban az egész gyűjteményt államosították, darabjait csak 1951-től csoportosították be a Janus Pannonius Múzeum kiállításába. A szemet gyönyörködtető kerámiák mellett érdekes dokumentumok, fotók, levelek és tervek kerültek még a gyűjteménybe.

A hírneves Zsolnay kerámia múzeumában a látogató időrendi sorrendben, stílusok, valamint tervezők szerinti elrendezésben tekintheti meg a Zsolnay Porcelángyár értékes műveit. A mára kibővített kiállítóterekben meg lehet ismerkedni a Zsolnay építészeti kerámia évszázadok alatti változásaival. Zsolnay Vilmos vívmányának, a pirogránitnak köszönhetően is híressé vált a magyar szecessziós építészet. Olyan jelentős épületek homlokzatát díszítették az ő találmányával, mint Pécssett a Pécsi Nemzeti Színház és a Postapalota épülete, Budapesten is számtalan épület homlokzata kapott ilyen pompás díszítést, úgymint a Múcsarnok, a Magyar Iparművészeti Múzeum, a Parlament, a Mátyás templom, a Postatakarékpénztár vagy sok más között a budapesti Központi Vásárcsarnok. Az emeleti kiállítótermekben lehet megtekinteni a Zsolnay porcelángyár kivételes szépségű művészi termékeit, ezen a kiállításon a termékek legnagyobb részét tervezőinek a munkásságát és technikájukat is nyomon lehet követni. A múzeum egy külön helységében, a Zsolnay-émlékszobában kaptak helyet azok az értékes ereklyék, melyek között a Zsolnay család személyes tárgyait, bútorait, fényképeit és festményeit láthatjuk.

Bővebb információ: <https://shorturl.at/aivOS>

► KIRÁNDULÁS

Dunakanyar

Magyarországon egyetlen olyan pont van, ahonnan az egész Dunakanyar látható. Ez a pont nem más, mint a Prédikálószték teteje, mely a Pilis egyik legszebb pontja, 639 méter magasságban. A túra Dömös településről indul, és ahhoz, hogy ez a gyönyörű látkép táruljon a szemünk elé, bizony gyalogolnunk kell felfelé, akár két órán keresztül is. Ennek ellenére megéri venni a fáradságot, hiszen már útközben is olyan természeti csodákkal találkozhatunk, mint a Vadálló-kövek, melyek jól példázzák a Visegrádi-hegység sajátosságait. A Vadálló-kövek nevüket egyedi formájukról kapták, és pihenésképpen akár meg is kereshetjük a *Nagytyuskót*, a *Széles-tornyot*, a *Bunkót*, a *Függőkövet*, a *Felkiáltójelet* és az *Árpád trónját*. Innen még egy bő fél óra a csúcs, a Prédikálószték azon pontja, ahonnan belátni az egész Dunakanyart. Akik nem szeretnék ilyen magasra felmászni, azoknak is rejt Dömös látnivalót, ugyanis itt található a Rám-szakadék is. A szakadék maga egy vulkáni eredetű, nagyjából észak-déli irányban futó szurdokvölgy. Összeszűkülő sziklafalai olykor merőlegesek, de vannak befelé dőlő falak is. Mélysége több helyen meghaladja a 35 métert, míg szélessége helyenként a 3 métert sem éri el. A sziklamederben állandóan csörgedezik a víz, amely hóolvadáskor és nagyobb esők idején patakká duzzadhat. A szurdokban összességében 112 méteres szintkülönbséget kell leküzdeniük a túrázóknak. Ennek ellenére nemcsak a felnőttek, hanem a gyerekek is nagyon szeretnek a Rám-szakadékban sétálni, kihívást jelent kicsiknek és nagyoknak egyaránt. Két dolog azonban mindenképp kell ehhez a sétához: túracipő vagy bakancs – és egy nagy adag elszántság, hiszen ha valaki elindul a szakadékba, leggyorsabban akkor tud kijutni onnan, ha végigmegy rajta.

► KIÁLLÍTÁS

Renoir – A festő és modelljei

Szépművészeti Múzeum

A francia impresszionista és posztimpresszionista korszak jelentős művészeit bemutató kiállítás után (*Monet és barátai*, 2003; *Van Gogh Budapesten*, 2006; *Cezanne és a múlt*, 2012; *Cezanne-től Malevicsig*, 2021) ebben az évben *Renoir* életművét helyezi a fókuszba a Szépművészeti Múzeum. Választásukat az indokolja, hogy 2019-ben a múzeum, egy történelmi jelentőségű gyűjteménygyarapítás révén, megvásárolta a mester *Fekvő női akt (Gabrielle)* című kései remekművét.

Renoirt az egyik leghíresebb impresszionista festőként tartják számon, ugyanakkor hat évtizedet felölölő, az 1860-as évek elejétől egészen 1919-ben bekövetkezett haláláig kibontakozó, gazdag és sokszínű életművének jelentős része kívül esik a mozgalom keretein. Fiatal, kezdő művészként egyike volt az új stílus megteremtőinek. 1881-es, sorsdöntő olaszországi útját követően azonban elfordult az impresszionizmus megközelítésétől és célkitűzéseitől. A szilárdabb, állandóbb kifejezési formát kereső festő nagy elődeihez, *Raffaello*hoz, majd a francia rokokó mestereihez, *Jean-Antoine Watteau*-hoz, *Jean-Honoré Fragonard*-hoz, *François Boucher*-hez, végül *Tiziano*hoz és *Peter Paul Rubens*hez fordult útmutatásért. Évtizedeken át intenzív párbeszédet folytatott példaképeivel, új, modern hagyományt teremtve. Renoir még élete végén, a 20. század első évtizedeiben is kísérletező és megújulásra képes alkotó tudott maradni, aki páratlan festőiségével, lenyűgöző termékenységgel, példaértékű kitartásával a következő generáció nagy alakjait, *Pablo Picassó*t és *Henri Matisse*-t is inspirálta. **A kiállítás 2023. szeptember 22. és 2024. január 7. között tekinthető meg a Szépművészeti Múzeumban.**

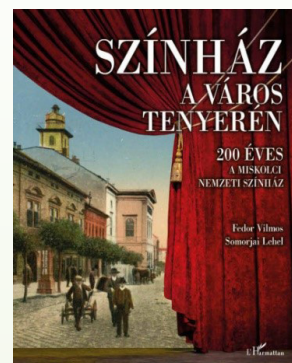
További információ: <https://shorturl.at/euxO4>

► KÖNYV

Fedor Vilmos: Színház a város tenyerén – 200 éves a Miskolci Nemzeti Színház

L'Harmattan Kft., 2023

„Az ország vidéki társulatai közül sehol se találtam annyi művészi lelkiismeretességre, gondosságra és olyan kiváló előadásra, mint Miskolcon.” (Móricz Zsigmond)

Ha megismerjük a miskolciakat, akkor megértjük, miért ebben a városban épült fel az ország első magyar nyelven játszó kőszínháza. Mert büszke emberek ők. Büszkévé tette őket történelmük, ami tele van tragédiával és újrakezdéssel, mert ha nem a víz vagy a tűz pusztította, akkor az ellenség tette többször földdel egyenlővé lakóhelyüket. De mindig újraépítették városukat. Nem keseredtek el akkor sem, amikor a tűzvészben odaveszett sokak adományából épült színházuk. Már másnap újra kezdték építeni. Hát ilyen ez a város. És most eljött az ünnep ideje. Ünnepeljük a kétszáz éves színházat, az elsőt az országban!

► FILM

A tanítványok

Színes magyar dráma, 100 perc, 1985

Bereményi Géza íróként, forgatókönyvíróként került kapcsolatba a filmkészítéssel, többek között a *Megáll az idő* történetét köszönhetjük neki. A rendezői bemutatkozás lehetőségét *A tanítványok* hozta el számára. A valós történelmi események nyomán készült alkotás a harmincas-negyvenes évekbe kalauzol, cselekménye *Magary Zoltánt (Gellei Kornél)*, a közigazgatás reformján dolgozó tudóst és tanítványainak körét mutatja be egy tanyáról a fővárosba érkező, tanulni vágyó fiatal (*Eperjes Károly*) szemszögén keresztül. Az első pillantásra talán száraznak tűnő témát a lendületes forgatókönyv és Kardos Sándor expresszív kameramunkája teszi elevenné. Eperjes mellett – aki itt kettős szerepben látható – *Cserhalmi György*, *Básti Juli* és *Rajhona Ádám* alakítják a fontosabb karaktereket.

Iránytű

Összeállította:
Vágóné Ugró Szilvia

A Magyar Iskolák Országos Tanévnyitó Ünnepe Temesváron

2023. szeptember 9-én 10. alkalommal került sor a romániai magyar iskolák ünnepélyes tanévnyitójára. Az ünnepségnek idén az Európa kulturális fővárosa címet is viselő Temesvár adott otthont. Az Új Ezredév Református Központban tartott rendezvényt a Romániai Magyar Pedagógus Szövetség (RMPSZ), a helyi, magyar tannyelvű Bartók Béla Elméleti Líceum közreműködésével szervezte. A tanévnyitó ünnepség ökumenikus áhítattal kezdődött, majd a helyi, illetve meghívott román és magyar közéleti szereplők köszöntőjével folytatódott. A programot a helyi Líceum diákjai verssel, énekkel, citerazenével színesítették.

Az ünnepi köszöntők keretében többek között szót kapott Temesvár polgármestere, a megye tanügyi vezetője, az RMDSZ szenátora, az anyaország nemzetpolitikáért és oktatásért felelős államtitkára, valamint a házigazda magyar pedagógus szövetség elnöke is. *Halász Ferenc*, Temesvár megye főtanfelügyelő-helyettese ünnepi köszöntőjében kiemelte, hogy miközben az elmúlt évtizedekben Temesvár magyar nemzetiségű lakossága csökkent, a Bartók Líceumba járó magyar diákok létszáma egy kicsit emelkedett. Beszédében kiemelte, hogy a rendezvény különlegességét az is adja, hogy arra egy olyan multikulturális nagyvárosi közegben kerül sor, ahol a szórvány magyarság mellett számos további nemzetiség él békésen, együttműködve, egymás

mellett. Ezért is választották a tanévnyitó jelmondatául *Umberto Eco* következő gondolatát: „A világmindenséget nem csupán a sokféleségben rejlő egység teszi széppé, hanem az egységben rejlő sokféleség is.”

Elindult az Úszó Nemzet Program

Közel negyvenezer gyermek ingyenes úszni tanulását biztosítja 2023. szeptember 11-től az Úszó Nemzet Program, amely immáron 42 településen van jelen. A cél az, hogy a három korosztályt felölelő, a tantervbe beillesztett oktatásban részt vevő gyermekek mindegyike alapvető úszástudást szerezzen, ezzel csökkentve a jövőbeli vízi balesetek lehetőségét. Vannak olyan települések (Heves, Tokaj, Enying), ahol még sosem volt úszásoktatás az ÚNP előtt. Ezzel hosszabb távon a sportági alaptárat egyértelműen bővíthetik, de talán a legfontosabb, hogy az ország ezen területein is biztos úszástudást szereznek majd az óvodások, az általános iskola 1. és 2. osztályos tanulói.

Kisbuszok a magyar diákokért

2023. szeptember 13-án a Tanítsunk Magyarországot programban is elkezdődött a tanév. A program célja, hogy a munkalehetőségektől távol élő felső tagozatos diákok egyetemista mentoraik segítségével élményeken keresztül ismerjék meg a településen túli világot,

NEKROLÓG

Elhunyt **Kádárné Dr. Fülöp Judit**, a Magyar Olvasástársaság alapító tagja

Kádárné Dr. Fülöp Judit (1943–2023), a neveléstudomány kandidátusa mindvégig a pedagógiai fejlesztés és a tanügyigazgatás terepén folytatta munkásságát. Tevékenységének fő területéhez tartozott az optimális oktatásirányítás kérdésének kutatása, fejlesztése, majd ezzel összefüggésben a tanügyi törvénykezés. A hazai rendszerváltozás utáni első kormányának a tanügyi törvénykezés megalkotását célzó fejlesztési munkájában is részt vett, főtanácsadóként segítve az akkori közoktatási államtitkár, *dr. Kálmán Attila* munkáját. Szakértőként, kutatásvezetőként bekapcsolódott az IEA, majd az OECD PISA szervezeti keretében zajló mérési rendszerek hazai alkalmazásába. Az IEA tantárgyi teljesítménymérések nyomán jutott el az olvasáskutatáshoz, a szövegértés problémáinak vizsgálatához, amely kandidátusi disszertációjának is témája lett. A Magyar Olvasástársaság egyik alapító tagjaként, elnökeként mindvégig figyelemmel követte az oktatásügyben a szövegértő olvasás helyzetének alakulását. Hosszú szakmai pályafutásának meghatározó kutatási-fejlesztési területe a mérés-értékelés a közoktatásban, az oktatási indikátorok fejlesztése és a tantervelmélet.

a továbbtanulási lehetőségeket és a munka világát. Ezen cél eléréséhez járul hozzá, hogy a Tanítsunk Magyarorszáért program 13 kisbusszal gazdagodott, így a programnak köszönhetően szeptember 5-én a Miskolci Egyetem is két elektromos gépjárművet vehetett át. Az átadáson 19 általános iskolából érkezett kisdíjak és az egyetem mentorai ünnepeltek együtt.

Kiemelten fontos a gyermekek utazása, mobilitása, mert a program azon a felismerésen alapul, hogy a mentorált gyermekek nagy része ritkán hagyja el a települése határát, ami hozzájárul ahhoz, hogy középfokon ezek a diákok 54 százalékban lemorzsolódnak a szakmaszerzés előtt. A kisbuszoknak tehát jelentős a szerepük abban, hogy a mentorált gyermekek még általános iskolás korukban felfedezhessék a településükön túli világ izgalmait. Kelet-Közép-Európa és Magyarország öröksége, hogy szüleink generációjának adatott meg először az a lehetőség, hogy a tanyavilágból vagy a kistelepülésekről doktori fokozatot szerezzenek, egyetemet végezzenek. Erre az örökségre érdemes építeni. Ezért támogatja Magyarország a felzárkózó településeken élőkét.

Lezajlott az Országos Szakmai Tanévnyitó Konferencia

Minden vármegyében és a fővárosban, összesen 20 helyszínen zajlott a 2023/2024. tanévi tanévnyitó rendezvénysorozat, országosan 4000 résztvevővel.

A programban a Belügyminisztérium, az Oktatási Hivatal, a Klebelsberg Központ és a Pedagógiai Oktatási Központok vezetői tájékoztatták a köznevelési intézmények fenntartóinak képviselőit és az intézmények igazgatóit az új tanévben várható változásokról, feladatokról. A konferencián bemutatott előadások anyagai az alábbi linkeken érhetőek el:

- **A Belügyminisztérium prezentációja**
- **Az Oktatási Hivatal prezentációja**
- **A Klebelsberg Központ prezentációja**

Kiírták a Nemzeti Tehetség Program pályázatait

2023-ban mintegy 4,3 milliárd forint áll rendelkezésre a Nemzeti Tehetség Programban a tehetségek támogatására. Ebben az évben az NTP rendszere sok szempontból megújul azzal a céllal, hogy az eredményei átláthatóbbá és mérhetőbbé váljanak. A tehetségek azonosítása egységes szempontok alapján történik, azért, hogy a lehető legtöbb fiatal elérhető legyen. A pályázatok több ütemben válnak elérhetővé. A most meghirdetett 13 pályázati felhívással a tehetségeket, a hazai és határon túli oktatási intézményeket, tehetségsegítő szervezeteket, valamint a tehetségeket támogató projekteket megalósító szervezeteket támogatja a Kulturális és Innovációs Minisztérium. A pályázatokat október 12-ig lehet benyújtani.

Ukrajnából menekülők megsegítése – Oktatási integráció támogatása

Magyarország Kormánya az Európai Unióval együttműködve célul tűzte ki az Ukrajnából Magyarországra menekült családok óvodás és iskolás gyermekei nevelésének, oktatásának támogatását, integrációjuk elősegítését. A kitűzött célt a Belügyminisztérium a Széchenyi 2020 program keretében, 3,601 Mrd Ft vissza nem térítendő európai uniós támogatás segítségével valósítja meg az **EFOP-7.3.1-23-2023-00001 azonosítószámú, Ukrajnából menekülők megsegítése – oktatási integráció támogatása** című projekt keretében.

Az Oroszországi Föderáció által Ukrajna ellen elkövetett katonai agresszió következtében Magyarország jelentős migrációs kihívás elé néz. Eddig közel hárommillió ember érkezett Magyarországra, közülük pedig több mint harminchatezren kértek és kaptak menedéket. Köztük van több ezer egy vagy több óvodást vagy iskolást nevelő család. A projekt célja, hogy támogassa a háború elől menekülő családok gyermekeinek a köznevelésbe történő bekapcsolódását. A projekt keretében nyújtott támogatás hozzájárul az Ukrajnából menekülő, a magyarországi köznevelési szolgáltatás igénybevételét 2022. február 24-ét követően megkezdő és ukrán állampolgársággal rendelkező (a kettős állampolgársággal rendelkezőket is ide értve), magyarországi önkormányzati, vagy nemzeti-ségi önkormányzati fenntartású köznevelési intézménybe beiratkozott gyermekek óvodai neveléséhez és az állami fenntartású iskolákban tanulók nevelés-oktatásához, integrációjuk elősegítéséhez.

A projekt eredményeképpen több mint 5600 fő, 18 éves kor alatti gyermek/tanuló nevelésének, oktatásának támogatása valósul meg 2023. november 15-ig.

Jelen felhívás forrását az Európai Szociális Alap és a Covid19-világjárványra adott uniós válasz részeként létrehozott REACT-EU forrás biztosítja, és a finanszírozás az Európában lévő menekültekre irányuló kohéziós fellépés (CARE-rendelet) alapján az Oroszországi Föderáció által elkövetett katonai agresszió eredményezte migrációs kihívásokra adott uniós válasz része.

A projektről további információ található a Belügyminisztérium honlapján:

<https://bmprojektek.kormany.hu/ukrajnabol-menekulok-megsegítése-oktatási-integráció-támogatása>

Pályázatok

Összeállította: **Vágóné Ugró Szilvia**

Közéiskolai Diákprojektverseny

„Mindenki azt csinálhatta, ami legjobban érdekelte, ami az erőssége volt.”

Az előző tanévben 52 csapat részvételével sikeresen debütált országos versenyt az idei tanévben is megrendezik. A verseny célja a projektszemlélet és a projektekhez kapcsolódó kompetenciák fejlesztése, valamint az önismeret és a pályáorientáció támogatása.

A diákcsapatok bármilyen általuk (részben vagy teljesen) megvalósított projekttel nevezhetnek. A szervezők olyan projektek bemutatását várják, amelyek valamilyen probléma vagy nagyobb feladat megoldására, illetve valamilyen termék, kutatási eredmény, szolgáltatás, rendezvény vagy egyéb értékes, hasznos eredmény létrehozására irányulnak. A diákprojekt kapcsolódhat egy vagy több tantárgyhoz, az iskolai élethez, vagy az 50 órás iskolai közösségi szolgálat-hoz, de lehet ezektől független is. Előnyös, ha a projekt újszerű elemeket is tartalmaz, de ez nem követelmény. A felkészülés támogatásához számos projektötlet és módszertani anyag található a verseny honlapján.

A projekt bemutatásának első lépése egy online projektadatlap kitöltése lesz 2024. április elején, ez a verseny első fordulója. A második fordulóban a döntőbe jutott csapatok projektjüket egy szakmai zsűri előtt prezentálják 2024 májusában. A projektcsapat tagjai hazai vagy külföldi közép- és felsőfokú oktatási intézmény 9–12. évfolyamos tanulói lehetnek.

Fődíj: 100.000 forint és oklevél

Az előzetes regisztráció határideje: 2023. nov. 13.

Részletek: <https://diakprojekt.hu/>

Magyarország 365 – fotópályázat

Ötödik alkalommal hirdetik meg a Magyarország 365 fotópályázatot, idén a korábbi három helyett már öt kategóriában. A 2019-ben indított kezdeményezés célja, hogy profi és amatőr fotográfusok alkotásain keresztül mutassák be Magyarország szépségeit. A szakmai zsűri értékes díjakkal ismeri el a legjobb alkotásokat. A szervezők és a lebonyolításban közreműködők ezenfelül arra is törekednek, hogy a kiválasztott képeket minél szélesebb körben bemutassák, így például kiadványokban, kiállításokon és online galériában.

Öt kategóriában várják a pályázatokat: Természet, Táj, Építészet, Portré és Streetfotó

Beküldési határidő: 2023. október 23.

Pályázók köre: A pályázaton 16. életévüket betöltött magyar állampolgárok és az Európai Gazdasági Térség tagállamainak állampolgárai, amatőr és hivatásos fotográfusok vehetnek részt.

További információ: <https://fotopalyazat.mo365.hu/>

Nyerjen tudományos osztálykirándulás támogatást!

A PHOENIX CONTACT Kereskedelmi Kft. pályázatot hirdet középiskolások részére a megújuló energiaforrások, a világ fenntartható és klímasegélyes energiával történő ellátásának tanulmányozására, a téma osztályon belüli feldolgozására. A pályázók feladata a fenntarthatóság témakörben egy rendelkezésre bocsátott tematikus *All Electric Society* óra megtartása, tesztkitöltés az óra anyagából, valamint a diákok által rövid videós anyag/témába vágó vélemény/feldolgozás készítése.

Pályázók köre: Magyarországon működő középiskolások osztályok

Beküldési határidő: 2023. november 15.

További információ: <https://shorturl.at/fmuwK>

Családom! – rajzpályázat

A PRO CULTURA PANNONIAE ALAPÍTVÁNY Országos tehetségkereső és tehetséggondozó rajz-, művészeti pályázatot hirdet nagycsoportos óvodásoknak és 1–8. évfolyamos diákoknak, CSALÁDOM címmel. Pályázatuk célja ráirányítani a figyelmet a családokra, a családi együttlétre, a családban nevelkedés fontosságára.

Pályázók köre: hazai vagy határon túl élő nagycsoportos óvodások, valamint 1–8. évfolyamos diákok, saját készítésű alkotásokkal pályázhatnak.

Beküldési határidő: 2023. október 31.

További információ: <https://pafi.hu/p/csaladom>

TE ÉS A TERMÉSZETTUDOMÁNYOK
mesés történetek

A Richter TETT-mesepályázatot a Szabó Szabolcs Alapítvány szakmai partnerségével hirdetjük meg.
Fővédnökök: Döbrentey Ildikó és Levente Péter
Eszmei támogató: Oktatási Hivatal

2023.

Természettudományos mese- és történetíró pályázat

általános iskolás és középiskolás diákoknak

Szereted a környezetismeretet, természetismeretet, földrajzot, biológiát, fizikát, kémiát, vagy egyszerűen csak kíváncsi vagy és érdekel a világ működése? Ezzel a tudásoddal fűszerezve **írd egy mesét vagy más történetet!** Küldd be, mi elolvassuk, a legjobbakat díjazzuk. Ha segítségre van szükséged, kérd **tanárod** vagy más, számodra bölcs tanácsokat nyújtani tudó személy útmutatását, ő lesz a te **mentorod**. Kétfős csapatok is jelentkezhetnek a pályázatra. Figyelj a határidőre! A legjobb írásokból **TETT-könyvet** készítünk, aminek most te is szerzője lehetsz!

Díjak és nevezési kategóriák:

Nevezni egyénileg vagy kétfős csoportban lehet három korcsoportban:

1. korcsoport: 3-5. osztályos tanulók
2. korcsoport: 6-8. osztályos tanulók
3. korcsoport: 9-12. osztályos tanulók

A legjobbnak tartott kb. 100 alkotást könyv formában kiadjuk. Ezen felül minden kategóriában a három legkiválóbbnak ítélt pályamunkát díjazzuk (kétfős nevezés esetén fele-fele arányban):

- I. helyezett: 300.000 Ft értékű díj**
- II. helyezett: 250.000 Ft értékű díj**
- III. helyezett: 200.000 Ft értékű díj**

Lépj a TETT-ek mezejére!

Beküldési határidő: 2023. november 14.

A pályaműveket a www.tettmesepalyazat.hu weboldalon keresztül lehet beküldeni.

www.tettmesepalyazat.hu

MÚZEUMOK ŐSZI FESZTIVÁLJA

Jövő! Menő! Múzeum!

szeptember 25.
→ november 12.
2023

Csak természetesen

Múzeumi kulcszatitkok

Hozzáférhető múzeum

Múzeumi szünetelő

Speciális programok

Értékeink újratöltve

Múzeumi ősbúcsúztató

Tanárok és órodapedagógusok napja

16+ Kerülj pályára!

Fitnmúzeum

SZERVEZŐ:

PARTNEREINK:

www.oszifesztival.hu